

Hodnoty života pedagogických pracovníků v současné době

Bc. Pavla Juříková

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavla Juříková**
Osobní číslo: **H11237**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Hodnoty života pedagogických pracovníků
v současné době**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium relevantní odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti hodnotových systémů v souvislosti se vzděláváním jako společenské hodnoty.
Příprava metodiky výzkumné části, projektování výzkumu.
Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu, výběr výzkumného vzorku respondentů, metody a nástroje sběru dat ve výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně interpretace dosažených výsledků.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- PRUDKÝ, Libor et al. Inventura hodnot: Výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti ČR. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-175-12.
- DVOŘÁKOVÁ, Jana. Morální usuzování. Vliv hodnot, osobnosti a morální identity. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4751-8.
- VELEHRADSKÝ, Antonín et al. Hodnocení a hodnoty v činnosti člověka. Brno: Svoboda, 1978.
- ČAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. Votobia, 2004. ISBN 80-7220-195-6.
- FRIČ, Pavol a kol. Češi na cestě za svojí budoucností. Budoucnost a modernizace v postojích a očekáváních obyvatelstva. Praha: G PLUS G, 2003. ISBN 80-86103-71-4.
- CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí diplomové práce:

prof. PhDr. Miroslav Chráska, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

26. dubna 2013

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2019.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3;*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3).*

(2) *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(3) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(4) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše, přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato závěrečná práce se zabývá životními hodnotami pedagogických pracovníků současné doby. Úkolem této práce bylo zjistit, jaké životní hodnoty pedagogičtí pracovníci uznávají. Teoretická část vymezuje definice pojmů hodnot života, druhy hodnot, ale také význam a funkci hodnot.

Praktická část zkoumá nejdůležitější hodnoty života pedagogických pracovníků a také vliv jednotlivých působících faktorů na tyto hodnoty.

Klíčová slova: hodnoty života, druhy hodnot, funkce a význam hodnot, hodnotová preference

ABSTRACT

This thesis deals with life values of the teaching staff at the present time. The aim of this study was to identify what environmental values teachers recognize.

The theoretical part not only defines the definitions of the values of life, types of values, but also the meaning and function of values. The practical part examines the most important values of the teaching staff and also the influence of individual acting factors on these values.

Keywords: values of life, the types of values, functions and importance of values, value preferences

Poděkování v této práci patří zejména prof. PhDr. Miroslavovi Chráskovi, CSc., vedoucímu této práce, za vstřícný a ochotný přístup a také odborné rady při vedení této mé diplomové práce.

Tímto chci také poděkovat všem pedagogickým pracovníkům, kteří se podíleli svou účastí v dotazníkovém šetření na výzkumu této práce.

Velký dík také patří mému příteli Miroslavovi Staňkovi, který mi byl velkou oporou a pochopením při psaní této závěrečné práce a ve všech ostatních studijních povinnostech.

Motto: „ *Hodnota je to, o co se má člověk snažit,*

co stojí za to, aby se stalo předmětem chtění.“

F. Krejčí

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 HODNOTY	12
1.1 POJEM HODNOTA.....	12
1.1.1 Psychologické určení pojmu hodnota.....	14
1.1.1.1 Atributy hodnot.....	14
1.2 VÝVOJ HODNOT	15
1.3 DRUHY HODNOT	17
1.4 FUNKCE HODNOT	19
1.5 VÝZNAM HODNOT.....	20
1.5.1 Instrumentální a terminální hodnoty.....	21
1.5.2 Hodnotové typy	22
1.6 KLASIFIKACE HODNOT	23
1.6.1 Kritéria dělení hodnot.....	24
1.7 HODNOTOVÁ ORIENTACE	28
1.8 HODNOTY V ŠIROKÉM SPOLEČENSKÉM PROCESU.....	30
1.8.1 Hodnoty v ekonomické praxi	30
1.8.2 Hodnoty v sociálně-společenské praxi	30
1.8.3 Hodnoty v životní praxi člověka	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
2 VÝZKUM	34
2.1 CÍL VÝZKUMU	34
2.2 VÝZKUMNÉ PROBLÉMY	34
2.2.1 Hlavní výzkumná otázka	34
2.2.2 Dílčí výzkumné otázky, věcné hypotézy	34
2.2.3 Statistické hypotézy.....	35
2.2.3.1 Stanovení statistických hypotéz k hypotézám věcným.....	35
2.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	37
2.4 METODIKA VÝZKUMU.....	38
2.4.1 Fáze vytvoření dotazníku	38
2.4.2 Předvýzkum a ověření dotazníku	39
2.4.3 Fáze oslovení respondentů	39
2.4.4 Sběr dat.....	40
2.4.5. Fáze vyhodnocení dotazníkového šetření.....	41
2.5 FÁZE VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A INTERPRETACE DAT	41
2.6. OVĚŘOVÁNÍ (VERIFIKACE) HYPOTÉZ	71
2.6.1 Testování jednotlivých hypotéz.....	72

2.7 SHRNU TÍ ZÁVĚRŮ	78
ZÁVĚR	82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84
SEZNAM TABULEK.....	87
SEZNAM GRAFŮ	89
SEZNAM PŘÍLOH.....	91

ÚVOD

Hodnoty života neboli životní hodnoty jsou součástí života každého z nás. Ať už si to ale mnozí z nás neuvědomují, tak každý den za něčím doslova utíkáme. Ať už jsou to pracovní povinnosti či úspěch v práci nebo rodina, děti či partner. A právě toto jsou ty naše hodnoty života. Každý z nás má odlišné životní priority, a také i životní hodnoty, což se odvíjí i od nynějšího životního stylu, jaký je preferován nyní a jaký se žil v minulosti. A právě proto se také v této diplomové práci zabývám životními hodnotami současné doby.

Cílem této diplomové práce je tedy zjištění hodnot života lidí v současné době, konkrétně však na specifické skupině, a to na skupině pedagogických pracovníků.

Toto téma diplomové práce, týkající se právě životních hodnot, jsem si vybrala proto, že mě velmi zajímá, zda v dnešní uspěchané době, lidé, konkrétně pedagogové, upřednostňují v žebříčku životních priorit spíše materiální hodnoty či naopak hodnoty duchovní.

Myslím si, že toto téma je tématem aktuálním a také zajímavým, a stejně tak zajímavým může být i samotný výzkum a výsledky z něj, avšak to dále již právě náleží praktické části této diplomové práce.

V teoretické části diplomové práce se zabývám teoretickým vymezením pojmu hodnot života, jejich členěním, klasifikací, funkcemi a významem hodnot života.

Praktická část této diplomové práce zahrnuje samotný výzkum na specifické skupině, jež je výběrovým vzorkem. Výzkum je aplikován kvantitativně, a to přesněji formou dotazníkové šetření. Sesbírané výsledky výzkumu po té budou vyhodnocovány pomocí metodologických praktik a statistických výpočtů.

Hlavním cílem této práce bylo uskutečnit rozsáhlý výzkum s velkým počtem vzorku a tímto výzkumem tak zjistit nejdůležitější životní hodnoty pedagogických pracovníků, v kontextu s faktory vlivu dalších působících činitelů.

Dílním cílem bylo touto prací upozornit na obligátní téma – hodnoty života – a tak také posunout tuto myšlenku k zamyšlení každého z nás tím směrem - zda máme a upřednostňujeme ve svém životě ty správné priority života.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HODNOTY

Co vlastně slovní spojení hodnoty života čili životní hodnoty znamená?

Hodnota je velmi často používaný pojem společnosti současné doby. Hodnota je zároveň i jeden z nejpoužívanějších pojmů různých vědních disciplín, ale i široké společnosti. Ovšem pojem hodnota je a může být chápán různými lidmi z různých pohledů. A jelikož je pojem „hodnota“ chápán všestranným pohledem, má své určité charakteristiky, ale také podmínky svého užívání. (Velehradský a kol., 1978, s. 22)

Hovorově je hodnota chápána nejčastěji jako podoba významů, jež je důležitost, cena, význam (čímž se myslí např. hodnota či cena drahého kamene, hodnota nebo význam zabezpečení hlediska materiálního, či hodnota nebo důležitost zprávy, jež předáváme). Často také bývá tento termín užíván při označování souhrnného profilu člověka – jeho morality či charakteru (tím se myslí hodnota člověka, jež je žádána). (Velehradský a kol., 1978, s. 22)

1.1 POJEM HODNOTA

Pojem hodnota je spojením významu objektu (tzn. chování, činnosti, jevu, konceptu, rovněž, ale i nějakého rozhodování či volby, vize, cíle, určité strategie, či taktiky, ale vlastního chování a jednání člověka a chování a prožívání i u druhých lidí), který skupina či individuum tomuto danému objektu dává ten význam. (Prudký, 2004, s. 8)

„Hodnota je přijaté sdělení o důležitosti něčeho či někoho.“ (Prudký, 2004, s. 8)

Základem hodnot je poznat je a pochopit, čímž se myslí jaké hodnoty skutečně jsou, jaké hodnoty jsou považovány za důležité u jedince, u skupiny, ve společnosti a kultuře či celé civilizaci. (Prudký, 2004, s. 8)

Dle Kučerové (1996, s. 65) je hodnotou všechno, co nám přinese nějaké uspokojení, co nám uspokojí naše potřeby, zájmy. V užším slova smyslu se jedná, ale i o základní kategorie kultury, jež jsou odpovídající našim normám, tendencím, cílů a ideálům, zejména z hlediska mravního, sociálního a estetického. V prvním případě tedy mluví o hodnotách, jež jsou prioritami v životě člověka, v druhém případě mluví o skutečných hodnotách člověka.

Hodnota je pojmem nejen pro nás dospělé lidi, ale už i také pro ty nejmenší kolem nás, a to děti. A co vlastně i pro to samotné dítě pojem hodnota představuje? Je to pro něj na-

příklad nějaká hračka, která je pro dané dítě velmi oblíbená a bez které doslova například neudělá ani krok. A právě tato hračka má i pro tak malé dítě významnou hodnotu. Tímto příkladem jasně vidíme to, že hodnoty nevznikají a nejsou hodnotami pouze pro nás dospělé, ale rovněž i pro děti. Hodnoty se tedy jednoduše řečeno vyvíjejí neboli rozvíjejí již v útlém věku.

Jak také říká Velehradský a kol. (1978, s. 28) hodnoty se formují ve fylogenetickém vývoji individuální charakteristikou každé osobnosti člověka, a tím se ucelují do podoby významu.

Laickým pohledem řečeno je hodnotou pro člověka tedy cokoliv, co má pro něj sebe-menší význam. Pro někoho může být hodnotou velmi movitá, drahá věc a pro někoho jiného zase naopak méněcenná maličkost či opačným směrem, brána v úvahu, úplně jiná hodnota, a to hodnota nemateriálního charakteru, tedy hodnota duchovní. Tímto pojetím hodnot je jasně vidět znatelné rozčlenění hodnot.

Tříděním hodnot a jeho systémem se zabýval Münsterberg (Münsterberg, 1908, cit. podle Velehradský a kol., 1978, s. 34), který rozlišil celkem dvacet čtyři hodnot.

Když se tak ještě zamyslíme nad pojmem „hodnota“, docházíme k názoru, že hodnotou je pro člověka ta věc či duchovní hodnota, jež má pro člověka nějakou vlastnost, musí existovat tedy mezi člověkem a tzv. hodnotou nějaký vztah a tento vztah je mezi nimi jasně se projevující. V tomto případě jsou tedy hodnoty vlastnostmi věcí, jež mají pro člověka určitý vztah.

Tímto dalším zamýšlením nad pojmem hodnota jsme došli ke zobecnění hodnoty, a to v tom smyslu, že hodnoty se nejenom, že formují v průběhu vývoje člověka, ale některé se také v čase života transformují na hodnoty jiné, a to hodnoty, jež se stávají pro člověka více důležité. Tímto myslím to, že např. pro malé dítě je hodnotou zprvu jeho života „pouhá hračka“. Postupným vývojem se však objektivní hodnota v podobě „hračky“ ztrácí a přeměňuje na hodnotu jinou, a to na hodnotu zcela odlišného charakteru, např. na hodnotu zvanou „úspěch“. Zde jasně vidíme odlišné protikladné podoby hodnot. Tímto je také jasně vidět i rozdílnost hodnot člověka vlivem věku, což jasně také dokazuje i praktická část této práce (dále viz. výzkum).

1.1.1 Psychologické určení pojmu hodnota

Formulováním Weber-Fechnerova zákona vznikl tzv. „just noticeable difference“ neboli nejmenší patrný rozdíl mezi dvěma podněty. Tento patrný rozdíl dvou hodnot, který by osoba měla vnímat, určuje vztahy psychického prožívání a podnětu. (Cakirpaloglu, 2004, s. 354)

Fechner tímto vytvořil svět materiální spojený se světem duchovním (Cakirpaloglu, 2004, s. 354).

Následně na to Stanley Stevens obnovil Fechnerův model tím, že zavedl fyziologické kontinuum do již dřívějších fyzických a psychických parametrů. Tento objev je velkým přínosem pro samotnou psychologii hodnot, neboť díky němu je možné měřit hodnoty pomocí subjektivních škál hodnocení. (Cakirpaloglu, 2004, s. 354)

1.1.1.1 Atributy hodnot

Mezi nejvýznamnější atributy hodnot patří žádoucnost, jak také uvádí řada psychologů (Cakirpaloglu, 2004, s. 354).

R. M. Williams definuje hodnoty takto: „My definujeme hodnoty jako koncepce žádoucnosti, které slouží v selektivním chování jako kritérium o preferenci, volbě či zdůvodnění pro navržené nebo reálné chování.“ (Williams, 1969 cit. podle Cakirpaloglu, 2004, s. 354)

Téměř podobně definoval atributy i A. Maslow, a to tak, že hodnoty nejsou pouze hodnotami u lidí, tedy, že jsou a existují i u zvířat (Cakirpaloglu, 2004, s. 354).

Dále velmi výstižně a jasně atributy hodnot určuje i definice od Scheibeho: „Hodnotové úsudky se vztahují na to, co se přeje, co se považuje za nejlepší, co se miluje, to, co je třeba konat. Hodnoty sugerují přání, činnost, cíle, vášně, valence nebo morálku.“ (Scheibe, 1970, s. 42)

Mezi další významné atributy hodnot patří dobro, které je dle Rota vyznačeno jako přesvědčení, že existuje a je něčím dobrým a tím, co chceme a směřujeme k němu, tak protože ho chceme uskutečňovat. (Rot, 1968 cit. podle Cakirpaloglu, 2004, s. 354)

Dobro jako hodnotu subjektivity vyznává především existenciální psychologie. Představitel Jung dává přednost v hodnotách člověka jako jeho nadindividuální vlastnosti. O tomto se

také zmiňuje Fromm, nýbrž však s myšlenkou o existující a fungující přirozenosti člověka. Frommovo pojetí hodnot je charakteru humanistického, zaměřujícího se spíše na jedince. Oproti tomu Rotovo pojetí hodnot je zaměřeno více skupinově, neboť více upřednostňuje skupinu před jedincem. (Cakirpaloglu, 2004, s. 355)

Dobro pro společnost a kulturu představuje jakousi normu hodnot v celé šířce hodnot oblasti sociologické a kulturologické. Tuto normu hodnot upřednostňuje z hlediska sociologie zejména Mihailo Popovič ve svém díle zvaném „Problémy společenské struktury“, ve kterém zdůrazňuje hodnoty tak, že pro společnost jsou standardizované neboli normované a pomocí nich se každý člověk utváří kupodobě a použitelnosti společnosti. Pomocí hodnot člověk přichází na to, co dělat, jak to dělat, k jakým cílům stoupat, kdežto normativní chování je jiné, a to v tom smyslu, že koriguje jednání a chování člověka při dosahování hodnot. V oblasti psychologie se definice normy hodnot upřednostňuje, jak v malých sociálních skupinách, tak i ve velkých sociálních skupinách, tedy obecně v běžném sociálním životě. (Popovič, 1967 cit. podle Cakirpaloglu, 2004, s. 355)

Toto pojetí dobra jako normy pojímá za účelem dvou cílů, a to ku prospěchu celkové harmonie a celkové spokojenosti všech členů skupiny. (Cakirpaloglu, 2004, s. 355)

1.2 VÝVOJ HODNOT

Etapu nové doby hodnot začal Emmanuel Kant (1724-1804) kriticizmem. Byl zastáncem toho, že každý z nás má takový rozum, který si bere úkolem poznat nejdříve skutečně svět takový jaký je a tím činí i sám sebe poznat. Zároveň tak Kant otevřel další otázky v to, co vlastně máme dělat, a co všechno vědět. Tímto Kant otevřel problém své filozofie, a tím i získal místo v historii hodnot tak, že rozdělil aspekt gnoseologické a ontologické. Také v tom smyslu, že byl oddělen jeden z aspektů, a to aspekt axiologie, tedy axiál z pohledu hodnosti, významnosti a ceny. (Kučerová, 1994, s. 32)

„Od kritiky rozumu tváří v tvář přírodě postupoval Kant ke kritice vůle ve vztahu k našim povinnostem a dále ke kritice estetické a teleologické soudnosti se zřetelem k účelnosti, kráse a dokonalosti věcí. Posuzování věcí /Beurteilung/ je spojeny se stavy subjektu, s pocity libosti a nelibosti. Nic nového k poznání nepřináší. Vědění a dokazování se omezuje na oblast jevů možné zkušenosti. Ale hranice toho, co lze poznat, není hranicí toho, co je, tím méně pak toho, co má být. Kdybychom byli bytosti pouze poznávající, netušili by-

chom, že za světem jevů je svět jiný, pomyslný, svět věcí o sobě. Jsme však bytosti chtějící a jednající. Nemůžeme-li věci o sobě poznat, smíme je a musíme je – postulovat.“ (Kučerová, 1994, s. 32)

Kant proti sobě postavil tradiční metafyziku podstaty a metafyziku postulátu. Teorie tak mluví o tom, co je praktickým činitelem a co má být praktickým činitelem. Z těchto Kantových koncepcí tak vznikla idealistická filozofie hodnot, jež měla velký vliv, i napříč poznávaním značným dualistickým světem fenomenálního světa (přírody) a také světa noumenálního (mravnosti). Hlavním zájmem této idealistické filozofie byly apriorní entity obecných povah. (Kučerová, 1994, s. 32)

R. H. Lotze (1817-1881) vyznával svět obsahující trvalé, apriorní a evidentně platné normy a pravdy. Dále F. Nietzsche (184-1900) se bouřil proti daným hodnotám tehdejší doby. Oba dva tito autoři, i přes jakoukoliv nezávislost navzájem na sebe, svými způsoby vyznávání hodnot zapříčinili to, že hodnoty z pohledu filozofie byly v poslední etapě minulého století přijaty společností. Hodně podobné chápání ideálů a hodnot je rovněž i u dalších představitelů filozofie, a to u W. Windelbacha (1847-1915) a H. Rickerta (1863-1936) neboli u tzv. novokantovské školy bádenské, která rozvíjela své filozofie nejen v předešlém století, ale již také v tomto. (Kučerová, 1994, s. 32)

H. Münsterberg (1863-1916) hodnoty a celý jejich systém pojímal oproti jiným autorům zcela odlišným způsobem, a to především dle filozofie Fichtovy, která se vyznačovala nepodmíněnou podstatou světa, jež byla imanentní podstatou, neboť sama vůle konstituovala svět (Kučerová, 1994, s. 32).

Dalším představitelem, jež se zabýval hodnotami je E. Husserl (1859-1938), který založil tzv. školu fenomenologickou, která patřila do podob moderního platonismu. V této fenomenologické škole rozlišil dva světy – svět hmotný a duševní a svět bytostních, esenciálních, obecných a individuálních jevů, které jsou nám již dány zřejmě zrozením. (Kučerová, 1994, s. 33)

Představitelé této fenomenologické školy chápou svět v říši podstaty, platnosti, jako předmětu své deskripce, ve které se vyzdvihuje jemnost psychologických, především citových uchopení, ve kterém se snižují části společenskohistorické, tak aby se ponechala čistá a jasná daná podstata. Mezi nejuznávanější představitele této axiologické školy patří především M. Scheler (1875-1928) a N. Hartmann (1882-1950). (Kučerová, 1994, s. 33)

Zakladatelem další školy personalistické byl W. Stern (1871-1938), kdy úkolem této školy bylo, aby člověk uplatnil svou správnou hodnotu (Kučerová, 1994, s. 33).

Další teorií byla teorie metafyziky, jež se vytvořila v době empirické teorie, na základě toho, že se opírala o psychologické a také i o sociologické hodnotící lidské předpoklady. Tento obrat byl proveden F. E. Benekenem (1798-1854). (Kučerová, 1994, s. 33)

Další školou hodnot byla tzv. intuicionistická, jejímž představitelem byl W. Dilthey (1833-1911), který nesouhlasil s neokantovci, protože předsudečně odmítali význam zkušenosti. Naproti tomuto chtěl naopak Dilthey, aby se vycházelo ze samotného života, který je vlastní a jediný pramen hodnot, oproti rozumu a absolutním normám. Byl zastáncem toho, že hodnota je druhem životní zkušenosti tak také tím, co člověk poznává jako hodnotné ve svém citu a soud, který hodnotí je výsledkem našich emocí a vůle, a kdy tento daný soud samotnou hodnotu urovná, ustálí, zbaví a nabyde v pročištěnou objektivnost. (Kučerová, 1994, s. 33)

Další výklad hodnoty jako vztahu objektu a subjektu vyložil H. Höffding (1843-1931), stejně tak jako Ch. Ehrenfels (1859-1932). Další pozornost směřovanou na podmínky, jež hodnotí život v sociálním a kolektivním kontextu se zaměřil C. Bouglé (1870-1940). (Kučerová, 1994, s. 33)

1.3 DRUHY HODNOT

Hodnoty lidského života vznikají v určitých dimenzích, ve kterých člověk poznává svět. Lidské hodnoty jsou průřezem kulturních, vitálních a společenských potřeb člověka. Lidé se chovají a jednají v rámci vrozených, přijatých, naučených, ale i sami sebou vytvořených norem hodnot. Vytváří situace a získávají předměty, aby získaly pozitivní normy, udržely si je a neztratily je a oproti tomu bojují s normami negativními. (Kučerová, 1994, s. 43)

Lidské hodnoty jsou multidimenzionální. Dle dimenzí, ve kterých člověk prožívá nejen sám sebe, ale i svět dělíme hodnoty do několika skupin:

- Přírodní hodnoty – ty se dále dělí na :
 - a) hodnoty vitální – odpovídající tělesným potřebám člověka. Tyto hodnoty v nás podněcuje samotná příroda. Jejich výrazem je tendence udržení, prosazení, uchování a roz-

víjení života daného organismu. Jedná se například o přírodní podmínky života, zdatnosti, příjemnosti, svěžesti a tělesného blahobytu.

b) hodnoty sociální – jedná se o projevy vztahů člověka k druhým lidem, ale i k sobě samému mezi druhými lidmi. Příkladem jsou například potřeby člověka asociace, touha po družnosti, vzájemné blízkosti, citového pouta, ale také touha člověka být milován a chtít milovat. Rovněž jsem patří i potřeby egotické, potřeby prosadit se a uplatnit se někde, také potřeba uznání, ocenění a prestiže.

- Civilizační hodnoty – jsou podmíněny společenskou výrobou, organizací, technikou a ekonomikou a jsou také zároveň i výsledky těchto podmínek. Tyto hodnoty jako jsou komfort a užitek současně člověka zbavují jeho závislosti na samotné přírodě a umožňují mu tak tvořit kulturu materiálních a utilitárních hodnot a významů
- Duchovní hodnoty – jsou střed, kde vzniká úzká kultura člověka, individua a společnosti. Řadí se zde vlastní sebevyjádření a sebeuvědomění, síla pochopit smysl věcí, objemnost života, také chápání vztahu člověka k životu a k celému světu ve smyslu pravdivosti, etiky, estetiky, umění a filozofie, intelektuálního rozvoje, citového a duchovního bohatství a tvorby a vzdělanost. Duchovní hodnoty jsou potřebami integrace, jednoty vnitřní a jednoty sebe sama a také jednoty světa, taktéž jednoty jiných různých tendencí a uvědomělých potřeb života. (Kučerová, 1994, s. 44)

Vitální hodnoty jsou hodnotami ze všech hodnot nejintenzivnějšími. Mají určitý podmíněný význam, avšak význam základní. Život bez čistého zdravého vzduchu či čisté vody, zeleně a živočichů by neměl žádný význam a nebyl by to život. Život je pro každého člověka možností a šancí a je pro něho tou maximální a nemožno vyjádřitelnou cenou. Taktéž je předpokladem realizace všech jeho životních hodnot. Naopak hodnoty civilizační, materiální a hodnoty technického pokroku jsou pro nás spíše prostředkem realizace všech našich životních hodnot než cílem těchto hodnot. (Kučerová, 1994, s. 44)

Hodnoty také můžeme rozdělit dle V. E. Frankla do tří okruhů na zážitkové, tvořivé a postojoyvé. (Frankl, 1994 cit. podle KŘIVOHLAVÝ, 1994, s. 36)

I. Zážitkové hodnoty – příkladem zážitkových hodnot je láska. Prožívat lásku je prožívat náležitou hodnotu. Náležitá hodnota je i to, když milujeme určitého člověka, jež je nám určitým vzorem či přítelem nebo i pomocí. Zážitkové hodnoty se nemusí týkat

jen a pouze lidí, ale i věcí. Tyto hodnoty nám dávají možnost prožít hluboké emoce, radosti i potěšení. Jsou nám tedy velkým obohacením. (Křivohlavý, 1994, s. 36)

II. Hodnoty, vytvořené vlastní činností – příkladem těchto hodnot je úprava bytu, domu či vlastního okolí nebo také o vlastní hudební projev, zpěv. U těchto hodnot je podstatou to, že vyvíjíme vlastní aktivitu, která nás obohacuje. (Křivohlavý, 1994, s. 36)

III. Postojové hodnoty – příkladem postojových hodnot je to, když člověk zaujme např. ke svému zdravotnímu postižení úctyhodný postoj. S těmito typy hodnot se setkáváme především u chronicky nemocných lidí, u lidí, jež jsou tzv. tváří v tvář pomalu se blížícímu odchodu ze světa, také u lidí v zoufalých životních situacích a životních krizích. Tito lidé dokáží přijímat život bez stresu, bez zoufání a brát je tak, jaký skutečně je, že je neměnný. (Křivohlavý, 1994, s. 37)

1.4 FUNKCE HODNOT

Hodnoty si získávají své místo ve společnosti velmi složitě. Jsou dlouhodobým a komplikovaným výsledkem procesů, jimiž jsou nabízeny a přijímány, a teprve až po té, co jsou přijaty, mohou nejvíce uchovávat daný stav. Hodnoty jsou velmi významným definujícím a identifikujícím prvkem každé sociální jednotky (tedy skupiny, instituce a jedince), a proto musí být také velmi odolné vlivům vnější společnosti. (Prudký, 2004, s. 10)

Oproti tomuto jsou hodnoty historicky daným jevem, protože jsou jedním z důležitých kulturních prvků dané společnosti nebo alespoň jeho části. Jsou tedy předmětem učení v samém procesu socializace (neboli procesu, během kterého se z geneticky a biologicky určených lidských bytostí stávají lidé, jež jsou součástí společnosti, jež je daná), pomocí něhož se učíme normám a hodnotám společnosti. (Prudký, 2004, s. 10)

Mezi základní funkce hodnot patří poznávání podoby hodnot z hlediska sociálních faktů, kdy máme zároveň možnost poznat i působení hodnot a jejich různorodé funkce. V tomto přístupu však nejde o posuzování, zdali se jedná o pozitivní funkce nebo negativní (neboť nehledáme eufunkční a disfunkční vztahy), ale jde o samotný skutečný fakt, jak hodnoty působí. Jedná se to, že pomocí těchto funkcí můžeme zpřesnit poznávat hodnoty samotné a součástí i těchto funkcí i nalézt souvislosti, jež jsou důležité v poznacích o podobách a tyto poznatky po té interpretovat. (Prudký, 2009, s. 44)

Hodnoty v celé společnosti (začínají od jednotlivce a pokračující k civilizaci, od krátkodobého cíle až po dlouhodobý cíl) existují v mnoha různých dimenzích a plní spoustu funkcí. (Prudký, 2009, s. 44)

Prudký (2009, s. 44) uvádí základní funkce, jež jsou považovány v souvislosti se sociologickým zkoumáním hodnot za zásadní. Těmito základními funkcemi jsou funkce:

- a) funkce hodnot jako stavebních kamenů kultury
- b) funkce hodnot jako součásti utváření obsahu sociálních fenoménů a vztahů
- c) funkce hodnot jako jednoho z definičních znaků osobnosti
- d) hodnoty jako zdroj motivace a chování
- e) hodnoty jako součásti identifikátorů skupiny či etnika, společenství nebo i institucí
- f) hodnoty jako zdroje sociální a kulturní soudržnosti
- g) hodnoty jako zdroje a charakteristiky rozvrstvení a hierarchizace společnosti
- h) hodnoty jako atribut morálky
- i) hodnoty jako základy politických filozofií a ideologií

1.5 VÝZNAM HODNOT

Význam hodnot znamená to, že pomáhá člověku začlenit se do společnosti jako „své já“, a tím zaujmout na základě hodnot danou pozici, zaujmout své stanovisko, projevit svůj skutečný charakter a angažovat se ve společnosti pro něco, co je pro člověka důležité. (Horák, 1997, s. 16)

O významu hodnot mluvil zejména Allport v souvislosti s integrací systému tzv. systémovou integrací, která určuje přednosti mezi tím, co lidé preferují a skutečným zobecněným životem. Dalším významem hodnot je význam z hlediska praktického, který rozvádí Milton Rokeach. (Cakirpaloglu, 2004, s. 356)

Milton Rokeach ve svém hlavním díle *Beliefs, Attitudes and Values* uvádí, že pojmy jako jsou postoj, přesvědčení, hodnota a hodnotový systém je nutné koncepty vymezit přesně jeden od druhého, protože téměř do 60. let 20. století se v pracích psychologie různým způsobem měnily a nebyl jednoznačný konsensus týkající se jeho významu. Tento postoj Rokeach určuje jako systém různých přesvědčení, jež se zaměřují na danou věc či

předmět (konkrétní či abstraktní, sociální či fyzický) anebo na děj čili predisponující situaci konkrétního jedince směřující určitým způsobem přednosti k odpovědi. Oproti tomuto je hodnota jakýmsi složením způsobu, jak se chovat a závěrečným stavem jedince. (Rokeach, 1968, s. 160)

Pokud však řekneme o jedinci, že má pro něj určitá věc či děj hodnotu, znamená to, že: „člověk má trvalé přesvědčení, že určitý způsob chování nebo konečného stavu existence. Jakmile je hodnota zvnitřněna, stává se vědomě či nevědomě normou nebo kritériem pro jednání, pro rozvoj a udržování postojů vůči důležitým předmětům a situacím, pro ospravedlnění vlastního i cizího jednání či postojů, pro morální posuzování sebe a druhých a pro srovnávání sebe s druhými.“ (Rokeach, 1968, s. 160)

Zatímco postoj pojímá různorodá přesvědčení, jež jsou zaměřená na určitou situaci či subjekt, hodnota je přesvědčením jednotným, jež pomocí intuice směřuje usuzování a jednání skrze různé situace a předměty, a tím dosahuje nekonečné cíle až k těm největším cílovým stavům své existence. Hodnota se tak oproti postoji stává nutností jednání a imperativem. (Dvořáková, 2008, s. 42)

Rokeach (1968, s. 160) byl toho názoru, že hodnoty, postoje a názory jsou ujednocovány společně a spojují se tak funkčně v integrovaný kognitivní systém, tudíž nějaká změna v jedné z částí celého systému má vliv i na ostatní části systému, což se projeví na změně úrovní jednání a chování.

1.5.1 Instrumentální a terminální hodnoty

Milton Rokeach rozlišuje instrumentální a terminální hodnoty, které definuje jako: „stabilní přesvědčení, že zvolené chování či existence je sociálně přijatelnější než opačné chování či existence.“ (Rokeach, 1973, s. 155)

Toto definované přesvědčení Rokeache (1973, s. 155) utvrzuje v tom, že mají svou hodnotovou orientaci a chovají se podle ní.

Styl toho, jak se lidé chovají a jednají, vedou ke zrealnění stavu bytí a také hodnotě cílů. Hodnoty instrumentální kladou důraz především na etiku a na to, zda jsou vhodné v dané situaci. Hodnoty terminální vykreslují aktuální stav a budoucnost daného individua společnosti. Vztahové vlastnosti hodnot terminálních a instrumentálních jsou pojaty v aktuálním čase a mohou podlehnout transformaci z hodnoty instrumentální na hodnotu cíle. Allport

celý tento cyklus pojímá za cyklus funkční a dává jej v příkladu po docílení profesní prestiže (ač bere jako hodnotu terminální) za pomoci vzdělávání (čímž myslí hodnotu instrumentální) vyústěném pokračujícím vzděláváním v celistvou osobnost (za pomoci opět terminální hodnoty). (Cakirpaloglu, 2004, s. 356)

Jak již bylo uvedeno, Rokeach (1973, s. 155) se řídil 2 typy hodnot: instrumentálními a terminálními.

Hodnoty instrumentální jsou chápány a používány jako prostředky, jimiž využíváme a také dosahujeme něčeho, co je pro nás důležité a významné. Tedy jsou to spíše způsoby, jak se chovat, které slouží k tomu, abychom dosahovali určitých cílů. Naopak terminální hodnoty jsou žádoucím konečným stavem. Jsou to tedy spíše obecnými cíli a ideály, o které usilujeme (Dvořáková, 2008, s. 43)

Za terminální hodnoty Rokeach (1973, s. 156) považuje hodnoty jako je: světový mír, svoboda, národní bezpečnost, spása duše, moudrost, štěstí rodiny, život plný pohodlí, štěstí, zralá láska, rovnost, společenské uznání, úspěch, pravé přátelství a vzrušující život. A jako hodnoty instrumentální uvádí: zodpovědnost, veselost, poctivost, odvaha, poslušnost, ctižádostivost, laskavost, intelekt, schopnost a ochota.

Dle Dvořákové (2008, s. 43) jsou zmíněné hodnoty podstatou či klíčem k porozumění v jednání, protože jednání směřuje k žádoucím cílům a je také důležité při morálním posuzování sami sebe a také druhých lidí. Proto také můžeme předpokládat, že hodnoty mohou ovlivňovat nejenom naše vlastní morální jednání, ale také se mohou uplatňovat při morálním usuzování nebo v morálním hodnocení při konkrétní situaci.

1.5.2 Hodnotové typy

Velmi významným autorem současnosti, který se zabývá výzkumy hodnot, hodnotové orientace a srovnáním hodnot mezi kulturami je Shalom H. Schwarz, který navazuje na myšlenky M. Rokeache. Schwarz lidské hodnoty definuje: „žádoucí cíle lišící se ve své důležitosti, které slouží jako vůdčí principy v životě lidí. Klíčovým obsahovým aspektem, který rozlišuje mezi hodnotami, je typ motivačního cíle, který vyjadřují.“ (Schwarz & Sagiv, 1995, s. 93-94)

Definované hodnoty dle Schwarze (1992, s. 94) představují tři předpoklady existence lidstva, mezi něž patří potřeba sociální interakce, potřeba fungování skupiny neboli skupi-

nového fungování a biologické hodnoty. Jednotlivci i skupiny považují tyto požadavky za kognitivní, tedy jako konkrétní hodnoty. Tato teorie, jíž se Schwarz (1992, s. 94) řídí, rozřídí deset hodnot neboli hodnotových typů, které jsou tříděny ve dvou dimenzích, z nich první je - O-pennes to Change versus Conservation – tato dimenze zahrnuje hodnoty, jež kladou důraz na nezávislé myšlení a jednání vlastní identity anebo preferují změny vůči hodnotám, jež zdůrazňují ochranu uchování praxe tradice a stability. A druhou dimenzí je – Self – Enhancement versus Self-Transcendence, která je charakterizována hodnotami, jež zdůrazňují úspěch a dominantnost oproti druhým, a také proti hodnotám akceptující druhé rovné sobě a zaměřující se na prospěch těch druhých.

Schwarz (1992, s. 94-95) také uvádí, že uvedená typologie hodnotových typů je doslova univerzální a tato svá zjištění podkládá na transkulturálních studiích různých vzorků výzkumu.

Mezi jednotlivé hodnotové typy patří: 1. moc (power) – prestiž a sociální status, dominance nad ostatními lidmi a kontrola, 2. výkon (achievement) – osobní úspěch vyjádřený kompetencí shodou se sociálními normami, 3. hédonismus (hedonism) – radost a uspokojení sebe sama pomocí smyslů, 4. stimulace (stimulation) – změna života, novost, vzrušení, 5. sebeřízení (self-direction) – myšlení a jednání založené na nezávislosti, 6. universalismus (univesalism) – tolerance, porozumění, ocenění a ochrana druhých lidí, jejich dobra a také přírody, 7. benevolence (benevolence) – ochrana lidí a navyšování dobra druhých lidí, s nimiž je jedinec v osobním kontaktu, 8. tradice (tradition) – přijetí zvyků a myšlenek, jež poskytuje tradiční náboženství a kultura, také úcta a závazek, 9. konformita (konformity) – jednání, které se zdržuje, aby neubližovalo druhým a neporušovalo tak normy a sociální očekávání, 10. bezpečí (security) – stabilita a harmonie vztahů, sebe sama a společnosti, jistota. (Schwarz&Sagiv, 1995, s. 95)

Dle těchto hodnotových typů Schwarz&Sagiv (1995, s. 95) usuzuje, že hodnoty ovlivňují jednání, což jasně dokazuje i jeho posuzování hodnot z pozice vůdčích principů v životě každého.

1.6 KLASIFIKACE HODNOT

Systematické uspořádání hodnot či vůbec poznatků, že hodnoty jsou či existují, se provádí jejich zatříděním do obecných pojmů, čemuž odpovídají stálá neboli stabilní klasifikační

kritéria. Na základě analýzy daných teorií a definic docházíme k těmto kritériím, jejich úkolem je vědecký zájem axiologických předpokladů chování. (Cakirpaloglu, 2004, s. 357)

Problematikou klasifikace hodnot a kritériemi hodnot v psychologii se zabýval Dragomir Pantice, který hodnocení a hodnoty uspořádal za použití obecně metodologických a teoretických kritérií. (Pantice, 1977 cit. podle Cakirpaloglu, 2004, s. 357)

Kritéria teorie tvoří jednu z nejpočetnějších skupin psychologie a její klasifikaci hodnot, která rozlišuje dimenze tří formálních klasifikací a to: subjektivnost-objektivnost, obecnost-specifičnost a univerzálnost-relativnost. K těmto uvedeným dimenzím následují kritéria dělení hodnot. (Cakirpaloglu, 2004, s. 357)

1.6.1 Kritéria dělení hodnot

1. Kdo je nositelem hodnot – toto kritérium dělí hodnoty na univerzální, skupinové a individuální. Je obsaženo v učeních, které obsahuje jevící se jevy, vlivem společenskokulturní, historické, skupinové a individuální činitele působící na lidskou přirozenost.

2. Původ hodnoty – dle toho, kde hodnoty vznikly, rozlišujeme hodnoty institucionální a individuální. Institucionální hodnoty představují obecné normy a závazná pravidla pro chování, týkajících se všech členů skupiny. Individuální hodnoty jsou povahy intrinsických subjektivních kategorií koncepcí, jež se podobají koncepci personálních rysů.

3. Vztah k přirozenosti živočichů a člověka – přístup humanismus posuzuje hodnoty jako imanentní vlastnosti přirozenosti lidské, přestože různí autoři připouštějí, že i zvířata mohou mít hodnotové prvky. Pokud používáme pojmu „hodnoty lidí“, předpokládáme i to, že existují jiné druhy hodnot, neboli to považujeme i za to, že živočichy lze považovat za ty, jež jsou rudimentárně hodnoceni.

4. Role hodnoty - dle kritéria rolí hodnot sám Aristoteles rozlišil prostředky-hodnoty a cíle-hodnoty. Později toto Rokeach rozpracoval do klasifikace tzv. terminální a instrumentálních hodnot. Na to, jaký mají vztah hodnoty a prostředky na zvolené cíle při utváření nových hodnot jedince, jež jsou důležité pro rozvoj velmi vysoce osobnostních vlastností já, upozornil Allport.

5. Pozice v hierarchii – tyto hodnoty jsou součástí individuálního systému hierarchického a vertikálního uspořádání. Mezi nejznámější teorie koncepce hodnotových struktur patří hierarchie potřeb A. Maslowa. Pomocí ní se rozlišují D-hodnoty, jež jsou níže postavené

a B-hodnoty výše postavené. D-hodnoty se skládají z fyziologického nebo tělesného přebytku či nedostatku, kdy jejich povahou je povaha biologická, retrogradní a ultimativní; obecně vzato jsou to programy, jež jsou automatizovány, a které obnovují dynamickou rovnováhu celého organismu, kdy vykonáním vlastní funkce zhasnou. B-hodnoty jsou vysoce subjektivní tendencí růstu osobnosti, působících podle autonomních vlastních mechanismů a principů vývoje progresivity. Nelze nikdy dosáhnout těch nejvyšších hodnot ani nelze dosáhnout sebeaktualizované osobnosti. Význam nejvyšších hodnot je v celoživotním realizovatelném projektu, jehož obsahem je používat co nejintenzivněji a nejplnohodnotněji jedincův život pomocí naplnění potencialů autenticity. Existuje také hierarchické uspořádání hodnot v systému uprostřed, oproti postojovým hodnotám, které obsahují pro nejvyšší pozici naplnění samotného bytí.

6. Stupeň obecnosti – určité hodnoty dle kritéria stupně obecnosti jsou jen specifické preference. Pokud hodnota obsahuje nějakou určitou věc, která je buď žádoucí či nežádoucí, dochází k tomu, že se hodnota ztotožní s těmi nejjednoduššími impulsivními mechanismy chování. Jeden z atributů hodnot – žádoucnost – u postojů určuje volbu cílů. Aby mohlo k dané volbě dojít, musí být aktivována každý organismus. Jiné hodnoty nežli hodnoty dle stupně obecnosti chápeme jako hodnoty všeobecné, zgeneralizované postoji nebo životními filozofiemi. Hodnotové orientace jsou tedy rovnítkem zobecnění a organizování koncepcí o postavení člověka v přírodě, zobecněním samotné přírody, ale jsou také zobecněním interpersonálních vztahů v nežádoucím či žádoucím prostředí a vztahů prostředí-člověk a člověk-člověk. V globálu komplexnosti hodnoty určují všechny činnosti a jednání člověka.

7. Podstata hodnoty – nejobecnější podstatou se hodnoty dělí na očekávané, za což jsou považovány normativní standardizované chování a dále na hodnoty, jež směřují k naplnění úplné existence. Normativní standardy jsou úzce spjaty se sociální kolektivní prospěšností a vedou samotného jedince k tomu, aby jako společenský člen zastával to, co je opravdu třeba. Hodnota společnosti či norma společnosti je většinou standardizovanou v interakci lidí, jež jsou součástí skupiny, která se vztahuje k relevantním možnostem života pro celou skupinu. Z jedné strany společnosti jsou hodnoty brány jako implikující existence citově nasycených generalizací vztahující se na idealizované způsoby chování a z druhé strany společnosti jsou hodnoty posuzovány z hlediska humanistického jako hodnoty související s naplňováním toho, co život je, tedy čím život je.

8. Funkce lidských hodnot – kritérium, které rozlišuje lidské hodnoty na hodnoty, jež zprostředkovávají možnost se přizpůsobit v nově zřízených podmínkách – tedy *adaptující hodnoty* a hodnoty *ochranné-ego-ochrana, poznávací*, jimiž jsou různé zájmové poznávací (kognitivní) potřeby a poslední jsou hodnoty *sebeaktualizující hodnoty růstu*.

9. Obsah hodnoty – dle specifík obsahu se dělí hodnoty na normativní, jež jsou chápány jako orientační činitele chování, kteří zdůrazňují sociální a individuální žádoucnost a také činitele působící na chování selektivně. Především sociologickým definicím hodnot dávají přednost normativní funkce. Pokud z hlediska hodnot upřednostňujeme u atributu hodnot – žádoucnosti- kvalitu, můžeme mluvit obecně o hodnotách jako o preferencích selektivních.

10. Intenzita projevu hodnoty – je kritérium, jež hodnoty třídí na hodnoty latentní a manifestní, potencionální a aktuální a na implicitní a explicitní. Latentní neboli skryté hodnoty označují hodnoty utajené. Latentní hodnota neboli anusaye v abhidhammi je významem nezdravých čili špatných činitelů v osobnosti. Hodnoty manifestní se významově velmi blíží explicitním hodnotám, ovšem z hlediska psychologie hodnoty manifestní spíše směřují k sociální zaměřenosti či očekávání veřejného ohlasu vůči projevu každého jedince. Pro potencionální a aktuální hodnoty je důležité a zejména rozhodující časové rozpětí hodnot. Pro implicitní a explicitní je zase důležitá kvalita vzájemného působení člověka a společnosti a také kvalita vlastností a zkušeností daného jedince. Pro tyto hodnoty se taktéž používají i pojmy jako hodnoty: extrinsické (anglicky extrinsic) a intrinsické (anglicky intrinsic).

12. Stupeň vědomosti – je kritérium, které stanovuje hodnoty jako vědomé či nevědomé. Pokud vědomé hodnoty jsou nad nevědomými hodnotami tak dokazující duševně zcela zdravou osobnost člověka, která je vyspělá a jde si za svými cíli. Naopak nevědomé hodnoty dokazují nevyvinuté osobnosti a psychopatologické stavy. Rovněž se mohou nevědomé hodnoty vyskytovat u dětských osobností. Freudova teorie psychoanalýzy určuje základem dynamiky osobnosti právě hodnoty nevědomé. Naopak Jungova teorie pojímá kolektivní, archaické původy za nevědomé hodnoty.

13. Stupeň zakotvenosti – tímto stupněm určujeme, zda může rozlišit hodnotu povrchovou nebo hodnotu deklarovanou, jejíž základem je konformovat se od autentické, pravdivé hodnoty, jež je tou pravou částí, jež reguluje jednání.

14. Umístění hodnoty – toto dané kritérium je podobou kritérií č. 1 a 2 a rozlišují hodnoty na objektivní a subjektivní. Objektivní hodnoty jsou spjaté s normami a cíli jednání a také s vnějšími vlastnostmi. Subjektivní hodnoty se zabývají dynamikou, zdroji a vnitřním původem. Subjektivní hodnoty přisuzoval hodnotám Rot. Jung naopak přisuzoval objektivní hodnoty, jež tvořily kolektivní dynamické jednání.

15. Stupeň vzdálenosti hodnoty od osoby – na základě tohoto kritéria můžeme rozlišit hodnoty na abstraktní a konkrétní. Za abstraktní hodnotu můžeme posuzovat jakýkoliv metafyzický pojem ve smyslu absolutním, neboť jsou spjaté s velmi vzdálenými cíli a obsahy. Za konkrétní hodnoty posuzujeme citové vztahy k blízkým osobám, věcem či pojmům. Konkrétní hodnoty jsou předností ve své srozumitelnosti a dosažitelnosti ze strany daného jedince, a proto také např. logoterapie více upřednostňuje hodnoty konkrétní nežli hodnoty abstraktní. Optimální a reálné podmínky pro existenci představují konkrétní hodnoty neboli konkrétní významy určitých situací.

16. Modalita účinku – dle tohoto kritéria se rozlišují potencionální hodnoty v hodnoty aktuální, pozitivní hodnoty v hodnoty negativní a progresivní hodnoty v hodnoty regresivní. Potencionální hodnoty označujeme za pravděpodobné, latentní a dle humanistického a existencialistického přístupu jsou nezbytné pro růst každé osobnosti. Jungova teorie potencionálních hodnot je spojena s hodnotovými náboji archaických obsahů. Negativní pozitivní hodnoty jsou rozlišovány Lewinem ve spojení s valencemi aktuálních cílů. A progresivní a regresivní hodnoty jsou zase spojovány s dichotomiemi duševního zdraví - duševních poruch.; regresivní hodnoty jsou používány abhidhammou (anusayí) a psychoanalýzou (obrannými mechanismy).

17. Časová dimenze – z hlediska času můžeme dělit hodnoty z minulosti, současnosti či budoucnosti. Hodnoty minulé se vyznačují důrazem zkušenosti, kontinuity a důslednosti. Současné hodnoty se vyznačují aktuálními zájmy, postoji a motivy. A budoucí hodnoty se vyznačují osobnostními ideály, cíli a záměry.

18. Způsob přístupu ke skutečnosti – toto kritérium Engliše rozděluje teleologicky, normologicky a ontologicky jevy a jejich vlastnosti. Kritéria z hlediska metodologie představují principy, jež jsou zásadní a v dimenzi hodnot psychologicky pojaty. Zde patří pravidlo usuzování z logického pohledu, především intuitivní a deduktivní myšlení a také operacio-

nalizační hodnoty. Dalšími dvěma formálními kritériem jsou také kritéria měření a srovnávání hodnot neboli měřítka – velikost a intenzita.

19. Deduktivní versus induktivní přístup – deduktivní přístup je názorem to, že hodnoty jsou dispozicemi, jež chování musí být takové, aby bylo měřitelné a pozorovatelné. Induktivní názor vychází z utváření úsudků na to, co je zkoumáno, tedy na předmět, přičemž aby ho bylo možno zkoumat, musí se určit metoda, kterou se bude pozorovat.

20. Způsob operacionalizace hodnot – na základě operacionalizace hodnot rozdělujeme ve výzkumném procesu hodnot jejich funkce a dané pozice. Hodnoty v souvislostech s jejich cíli empirického zkoumání a také v souvislosti jejich předměty se posuzují za nezávislé či za určené.

21. Velikost hodnoty – na základě tohoto kritéria třídíme hodnoty podle stupnicí nebo určených mír. Názorným příkladem jsou dva různé předměty stejných druhů, kdy jeden z nich má hodnotu menší a druhý z nich hodnotu větší. U hodnot, jež jsou původu fyziologického, biologického či materiálního můžeme uplatnit rozdělení kvantitativní.

22. Intenzita hodnoty – toto kritérium je důležitostí zejména v empirickém potvrzení koncepce hierarchie hodnot, neboť toto dané kritérium určuje výši hodnot. Navíc toto pojmosloví „intenzita hodnoty“ se uplatnilo i v určování diferenciálního, minimálního a maximálního prahu citlivosti neboli objektivních měřeních psychofyzických. (Cakirpaloglu, 2004, s. 357-362)

1.7 HODNOTOVÁ ORIENTACE

Hodnotová orientace je jedním z nejdůležitějších vztahů lidí ke společenskému a přírodnímu prostředí, jelikož podstatně určuje chování a jednání lidí. Orientaci v hodnotách života člověk potřebuje pro sebeřízení sebe samotného. (Horák, 1997, s. 11)

Kučerová (1996, s. 86) zase ukazuje, jak se hodnotově orientovaný člověk probíjí postupně od heteronomie k autonomii, uvědomělosti, autentičnosti a svobodě.

Pojem hodnotová orientace vznikl a má určitý smysl proto, aby byl vysvětlením příčin lidských činností, proč se tak a tak lidé chovají a jednají a proč se nechovají či nejednají jinak, a tímto vysvětlením tak vytvořil jakýsi návod k efektivnímu používání lidských činností. (Horák, 1997, s. 20)

„Hodnotovou orientaci chápeme jako vzájemně se ovlivňující proces orientace hodnotami a orientace na hodnoty. To znamená, že hodnotovou orientaci si vytváří každý člověk částečně sám, částečně na základě již existujících hodnot sociálních skupin a jednotlivců, se kterými přichází do styku a na jejichž činnosti se podílí. Nejedná se ale jen o interiorizovaný komplex hodnot, ale také o trend, jakým se mladý člověk zaměřuje.“ (Horák, 1997, s. 20)

Cílem hodnotové orientace je dle Pařízka (1996, s. 11) odstranit ze společnosti jevy odcizení, jež se projeví lhaním, podvody, agresivitou, závistí a všeobecnou šikanou. K těmto jevům dle Pařízka (1996, s. 11) dochází proto, že chybí vztah výchovy a vzdělání. Neboť pokud chybí vzdělání, chybí lidem i zodpovědnost za své vlastní chování a jednání. A právě odpovědnost je základním symbolem povahy člověka.

Taktéž Pařízek (1996, s. 12) považuje hodnotovou orientaci za základní prvek vyučování. Učení o hodnotách uvádí jako nonverbální učení, které se vyskytuje mezi vztahy učitelů s žáky, mezi učiteli samotnými, také mezi učitelem a zástupcem školy, tedy ředitelem, ale rovněž i ve vztazích učitelů ke svým předmětům, jež vyučují, školnímu pořádku a organizaci, ale i ve svých pedagogických zkušenostech.

Obecně vzato je hodnotová orientace orientací v určitých hodnotách a orientací na určité hodnoty. Aby člověk mohl tvořit tuto hodnotovou orientaci, musí také být znalý duchovních fenoménů, z nichž se skládají vzájemné vztahy hodnotové orientace. (Horák, 1997, s. 13)

Hodnotové orientace jsou velmi častým jevem výzkumů oproti např. hodnotovým preferencím. Dle Prudkého (2009, s. 34) pod výrazem hodnotové orientace hledáme vztah dynamiky a vzájemného působení času a určitého cíle. Jedná se tedy o postupné utvoření (tzn. uložení, tvorbu a užívání) všech hodnot v časovém sledu, zaměřeném do rozvoje a působení času.

Hodnotové orientace jsou také záměry a výhledy v hodnotách, jež jsme přijali. Jsou to tedy dlouhodobé či krátkodobé záměry a činnosti ve skupinách, ve společnostech či i státě, ale i činnosti ve výchovných činnostech, politickém a mediálním působení, jež lze podněcovat nebo naopak utlumovat, neboť právě tyto záměry budou podporovat hodnotou orientací či naopak jí bránit. (Prudký, 2004, s. 8)

1.8 HODNOTY V ŠIROKÉM SPOLEČENSKÉM PROCESU

Jak jsem se již zmínila v předchozích kapitolách, hodnota je pojmem, který je používán ve všech oborech vědy, v široké společenské sféře, po stránce teoretické i praktické, ale také v každodenním životě každého z nás. Proto je také hodnota chápána a viděna pod spoustu pojmy a za ně také pokládána.

1.8.1 Hodnoty v ekonomické praxi

V ekonomickém odvětví se hodnotou myslí to, co je používáno za nezbytnost společnosti či ekonomiky. V tomto oboru ekonomie je hodnota také definována společenskou nutností pracovního objemu vyznačujícím se na produktu, jež se uplatňuje na trhu danou cenou tohoto zboží. Toto pojmosloví hodnot produktu podrobně rozebírá Marx (1965, s. 156), který tvrdí, že tyto hodnoty mohou být chápány relativně, neboť hodnotu přesně nestanovíme, pokud nezjistíme, že produkt má vztah k ostatním produktům. Zároveň však přitom Marxe při tomto hodnocení zajímá, co je určením jednotlivých dílčích proporcovaných částí, na jejichž základě se produkt prodává.

Produkt neboli zboží má různé proporce, a pokud chceme zjistit pro společnost jeho skutečnou hodnotu, je třeba tyto všechny hodnoty přenést na společnou linii, vytvořit jim společný název, dle kterého hodnoty budeme rozdělovat jen podle jejich proporcí. (Marx, 1965, s. 156)

Marx (1965, s. 156) tímto vyjádřil charakteristiku hodnot, jež je podstatná a rozhodná a také obecně platná. Pokud hodnotu chceme rozeznávat, je dobré určit společného jmenovatele a dále je rozdělovat tak, aby obsahovali nějaký společný znak. Společným znakem je zde myšleno to, že každá pracovní síla neboli pracovník má řadu různých vlastností, tedy mají různé hodnoty. Avšak pro všechny tyto vlastnosti je charakteristické to, že jsou „výkresem“ toho, jak je způsobilý pracovat. Pakliže soudíme pracovníka podle jeho způsobilosti pracovat, k jeho jednotlivým charakterovým vlastnostem osobnosti se přisuzuje ta hodnota, která přispívá nebo vyjadřuje jeho způsobilost práce k jeho činnosti v práci.

1.8.2 Hodnoty v sociálně-společenské praxi

Hodnoty jsou věci, děje, jejich vlastnosti, které jsou tu pro člověka, jež je součástí celé společnosti. Hodnoty jsou potřebné pro uspokojení cílů a potřeb člověka. Hodnota se nejeví

jen jako věc sama o sobě samotné, ale pokaždé je spojena v dané sociální souvislosti. V podstatě hodnota je určitá daná forma věcí a jevů, jež se projevují v daném vztahu k ostatním jevům a věcem. Tak jako specifikum formy věcí a jevů se vztahuje i na konkrétního člověka, tedy na konkrétní skupinu či společnost. (Velehradský, 1978, s. 25)

V procesu společnosti se sám člověk vytváří jak materiální, tak i duchovní hodnoty, jež jsou odpovědí potřeb pro zajištění toho, aby vůbec existoval. Člověk si vlastně vytváří jakýsi předobraz toho budoucího děje, toho, co se stane a zhodnocuje tento daný předobraz idealizovaně. Zároveň tak hodnotí i svou vlastní práci, ve které tento děj vznikl. Základem smyslu osobnosti tedy člověk bere v úvahu, jím samotným, vytvořenou realitu, nikoliv však význam daného děje a daných objektů. Hodnoty jsou dle tohoto hlediska utvářeny tedy v činnostech člověka, a to tedy objektivně, ale také subjektivně tak, že člověk je existencí v dějích a objektech reality hledající smysl osobnosti neboli smysl sám pro sebe. (Velehradský, 1978, s. 29)

Poznávat, utvářet, prožívat a uvědomovat si samé lidské hodnoty je důsledkem součinnosti člověka. Tato součinnost je určena sociálně a na základě tohoto vztahu činnosti a hodnoty lze jasně pochopit a definovat podstatu hodnoty a její funkce v široké společenské praxi. Člověk ve svých činnostech odkrývá skutečný význam jevů, věcí, které samotného člověka obklopují a on rozeznává zároveň je i prožívá, čímž dává tomuto všemu jakýsi smysl osobnosti neboli váženosti pro sebe – „osobnostní smysl“ (Velehradský, 1978, s. 28)

Všechno, co má pro člověka nějaký význam a má hodnotu, tedy je hodnotné, vyplývá z lidské kontuity jeho rodu. Naopak živočišné nižší si neuvědomují sama sebe v prostředí, v němž žijí, a proto také u nich neexistuje smysl osobnosti neboli osobnostní smysl. (Velehradský, 1978, s. 28)

1.8.3 Hodnoty v životní praxi člověka

Teorie a život jsou dvě odlišné dimenze, a nikdo z nás neví, co nám sám život přichystá. Plní elánu a síly lidé plují reálným životem, aby poznali všechny skutečné reálné jevy a skutečnosti a také podstatu hodnot. Zkoumají podrobně všechny překážky životních cest, aby zjistili a dozvěděli se vše o životě, a tím i jejich hodnotách. Pokud by si člověk podrobně prostudoval nějaký výklad axiologie, zjistil by vše, co se hodnot týká, neboť právě axiologie je ten nejdůležitější nezbytný obor zabývající se hodnotami. Ovšem axiologic-

kým výkladem bychom se stále jen zabývali tím, co hodnota je, jaká je její podstata, jaký je její proces hodnocení, možnosti hodnocení, jaké jsou meze hodnocení racionalizace, ale v axiologickém pojetí bychom se k samotné životní praxi hodnot nikdy nedostali. K těmto samotným hodnotám v praxi života člověka se dostaneme pouze tehdy, až si položíme otázky: „co má vůbec člověk v životě dělat?“, „na co se v životě zaměřit?“, „k jakým vzorům se má v životě přiklánět?“ nebo „jak svůj život dále rozvíjet a naplňovat, aby měl smysl?“. Všechny tyto otázky nás skutečně přivádí do samotné reality života, a tím i ke skutečné podstatě životní cesty každého z nás neboli hodnot v životní praxi člověka. (Leppin, 1968, s. 84)

Jak říká i sám Leppin (1968, s. 84) v životě si nikdy nemůžeme stanovit, jakými hodnotami se máme řídit, když neznáme, co je hodnota a jak ji odhalovat.

Sám člověk ví, že pokud napřed nezhodnotíme proces či objekt samotné hodnoty a také nezhodnotíme, jaké má vlastnosti, pokud tyto vlastnosti objektu nezjistíme či nezjistíme alespoň způsob, jak se o těchto vlastnostech dozvědět. Tento způsob zjištění vytváří teorie axiologie neboli samotná axiologie. (Leppin, 1968, s. 84)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 VÝZKUM

2.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumné části této diplomové práce bylo zjistit životní hodnoty pedagogů současné doby. Dalšími dílčími cíli této práce bylo zjistit vliv faktorů, jež působí na hodnoty života respondentů. Mezi stanovené faktory, jež působí na životní hodnoty respondent, byly zařazeny: věk; rodina, ve které respondenti vyrůstali; víra/náboženství, které respondenti vyznávali; místo/prostředí, kde respondenti vyrůstali a v poslední řadě také pravděpodobná zkušenost s vážnou nemocí, jež respondenty mohla postihnout. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, zda respondenti vyznávají spíše materiální či duchovní hodnoty života.

Na základě tohoto hlavního cíle jsem stanovila hlavní výzkumnou otázku.

2.2 Výzkumné problémy

2.2.1 Hlavní výzkumná otázka

Jaké jsou hodnoty života pedagogických pracovníků v současné době?

Dále jsem stanovila dílčí výzkumné otázky, které zpravidla navazují na hlavní výzkumnou otázku. Další v chronologickém pořadí jsem stanovila věcné hypotézy, které předchází hypotézám statistickým.

Dle Chrásky (2007, s. 69) se v klasických tedy kvantitativně orientovaných výzkumech mluví o věcných hypotézách jako hypotézách o vztazích mezi jevy, tedy mezi proměnnými.

2.2.2 Dílčí výzkumné otázky, věcné hypotézy

1. Jaké jsou životní hodnoty pedagogů mladší věkové kategorie?

2. Jaké jsou životní hodnoty pedagogů starší věkové kategorie?

H1: Pedagogové mladší věkové kategorie upřednostňují materiální životní hodnoty více než pedagogové starší věkové kategorie.

3. Jaké jsou hodnoty života pedagogů, kteří vyrůstali v úplné rodině?

H2: Pedagogové, jež vyrůstali v úplné rodině uznávají duchovní hodnoty života více než materiální.

4. Jaké jsou životní hodnoty věřících pedagogů, tedy těch, kteří vyznávají některé z náboženství?

H3: Pedagogové věřící, tedy vyznávající některé z náboženství, uznávají duchovní hodnoty života více než hodnoty materiální.

5. Jaké jsou hodnoty života pedagogů, kteří své dětství prožili ve městě?

H4: Pedagogové, jež své dětství prožili převážně ve městě, tíhnou více k materiálním hodnotám než k hodnotám duchovním.

6. Jaké jsou životní hodnoty pedagogů, které v životě postihla vážná nemoc?

H5: Pedagogové, jež v životě postihla vážná nemoc, si váží zdraví jako hodnoty života více než pedagogové, jež vážná nemoc nepostihla.

2.2.3 Statistické hypotézy

Po formulaci věcných hypotéz v pořadí následovalo stanovení hypotéz statistických.

Statistické hypotézy jsou také nazývány jako hypotetická tvrzení vztahů mezi jevy, jež se vyjadřují do statistických termínů. (Chráška, 2007, s. 69)

2.2.3.1 Stanovení statistických hypotéz k hypotézám věcným

V tomto dalším postupu výzkumu této práce jsem věcné hypotézy převedla na hypotézy statistické.

Věcná hypotéza H1: Pedagogové mladší věkové kategorie upřednostňují materiální životní hodnoty více než pedagogové starší věkové kategorie.

Statistické hypotézy k H1:

H₀: Pedagogové mladší věkové kategorie upřednostňují stejné životní hodnoty stejně jako pedagogové starší věkové kategorie.

H_A: Pedagogové mladší věkové kategorie upřednostňují jiné životní hodnoty nežli pedagogové starší věkové kategorie.

Věcná hypotéza H2: Pedagogové, je vyrůstali v úplné rodině uznávají duchovní hodnoty života více než materiální.

Statistické hypotézy k H2:

Ho: Pedagogové, jež vyrůstali v úplné rodině uznávají stejné životní hodnoty stejně tak jako pedagogové, jež vyrůstali v rodině neúplné.

H_A: Pedagogové, jež vyrůstali v úplné rodině uznávají jiné životní hodnoty nežli pedagogové, jež vyrůstali v neúplné rodině.

Věcná hypotéza H3: Pedagogové věřící, tedy vyznávající některé z náboženství, uznávají duchovní hodnoty života více než hodnoty materiální.

Statistické hypotézy k H3:

Ho: Pedagogové věřící, tedy vyznávající některé z náboženství, upřednostňují stejné životní hodnoty, tak jako pedagogové, kteří nejsou věřící, tedy nevyznávají žádné z náboženství.

H_A: Pedagogové věřící, tedy vyznávají některé z náboženství, upřednostňují jiné životní hodnoty nežli pedagogové, kteří nejsou věřící, tedy nevyznávají žádné z náboženství.

Věcná hypotéza H4: Pedagogové, jež své dětství prožili převážně ve městě, tíhnou více k materiálním hodnotám než k hodnotám duchovním.

Statistické hypotézy k H4:

Ho: Pedagogové, jež své dětství prožili převážně ve městě uznávají stejné hodnoty života jako pedagogové, jež své dětství prožili převážně na venkově.

H_A: Pedagogové, jež své dětství prožili převážně ve městě uznávají jiné hodnoty života nežli pedagogové, jež své dětství prožili převážně na venkově.

Věcná hypotéza H5: Pedagogové, jež v životě postihla vážná nemoc, si váží zdraví jako hodnoty života více než pedagogové, jež vážná nemoc nepostihla.

Statistické hypotézy k H5:

Ho: Pedagogové, jež v životě byli vážně nemocní, si váží zdraví jako hodnoty života stejně jako pedagogové, jež vážně nemocní nebyli.

H_A: Pedagogové, jež v životě byli vážně nemocní, si váží více zdraví jako hodnoty života nežli pedagogové, jež vážně nemocní nebyli.

2.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Pro tento výzkum jsem si zvolila jako výzkumný vzorek učitele mateřských, základních, středních škol a gymnázií zlínského kraje. Celkový počet respondentů po sesbírání všech rozdaných dotazníků dosáhl 311 respondentů, z celkového počtu 362 rozdaných dotazníků, z nichž 42 dotazníků bylo vráceno zcela nevyplněných a 9 dotazníků bylo vráceno ne zcela vyplněných, tudíž nepoužitelných k samotnému danému výzkumu.

Dle základních kritérií každého pozorovaného výzkumu jsem respondenty roztřídila nejprve dle pohlaví na muže a ženy a dále dle věku. Všichni respondenti tohoto výzkumu se nacházeli ve věkovém rozpětí 20 až 65 let. To znamená, že v celkovém pojetí kategorizace věku dle Fürsta (1997, s. 103-104) byli respondenti zastoupení ve všech kategoriích věku, a to:

- mladé dospělosti 20 - 30 let
- zralé dospělosti 31 – 44 let
- středního věku 45 – 60 let
- počínající staroby 60 -74 let

Pro jednodušší orientaci ve věkových kategoriích a také pro význam věku jako působícího faktoru na dané hodnoty života výzkumu jsem si všechny tyto respondenty výzkumu rozdělila na 2 věkové skupiny, a to na:

- mladší věkovou skupinu, jež zahrnovala respondenty ve věku 20 – 44 let
- starší věkovou skupinu, jež zahrnovala respondenty ve věku 45 – 65 let

Tabulka č. 1: Celkový počet respondentů a jejich rozdělení dle věku

POHLAVÍ	Muž	Žena	CELKEM
Mladší věk. kategorie	27	139	166
Starší věk. kategorie	22	123	145
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

2.4 Metodika výzkumu

K samotnému výzkumu jsem si zvolila kvantitativní metodu formou dotazníkového šetření, které je velmi častou formou zjišťování dat (Chráska, 2007, 163). Tuto formu výzkumu jsem volila proto, že kvantitativní dotazník je vhodný pro velké množství neboli kvantitu dotazovaných respondentů, čemuž má práce v tomto kritérii zcela odpovídá.

Dle Gavory (2000, s. 99) je dotazník způsobem kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Chráskova (2007, s. 163) definice zní: „Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně. Rovněž se někdy ve stejném významu říká dotazníku také anketa. Tento výzkum kvantity se skládá z několika částí:

- fáze vytvoření dotazníku
- fáze oslovení respondentů
- fáze sběru dat
- fáze vyhodnocení dotazníkové šetření

2.4.1 Fáze vytvoření dotazníku

Dotazník neboli také zvanou anketu jsem nejprve sestavila dle předem rozmyšlených a precizně formulovaných otázek, a po té konzultovala s vedoucím mé diplomové práce prof. Miroslavem Chráskou, PhDr., CSc. Po schválení správného formulování otázek a jejich úplnosti pro pochopení respondentů, jsem po té zahájila dotazníkové šetření. Při samotném tvoření otázek dotazníku jsem kladla důraz na správnou formulaci otázek a také na jejich jednoduchost, a tím také na to, aby respondent danou položenou otázku správně pochopil a tudíž na ni po té i relevantně odpověděl.

Výzkumný dotazník se skládal celkem z 21 otázek, z nich 14 otázek bylo uzavřených (otázka č. 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 19 a 20), na které respondenti vybírali odpověď ze dvou až šesti možností. Další otázky dotazníku tvořilo 6 otázek otevřených (otázka č. 2, 5, 10, 15, 18 a 21), na které respondenti měli odpovědět ve formě vlastního názoru, tak aby byla otázka nejen zodpovězena, ale aby odpověď měla svou podstatu v následném dalším výzkumu. Tomuto však u některých dotazníků bohužel tak nebylo, jelikož v rozsáhlém výzkumném šetření se našly i dotazníky, u nichž tyto otevřené otázky

zcela zodpovězeny nebyly. Poslední z celkového počtu otázek byla 1 otázka polouzavřená, konkrétně otázka č. 13, na kterou respondenti odpovídali jednak výběrem ze dvou možností A a B, ale zároveň pokud zvolili možnost B, měli popsat stručně a srozumitelně důvod vlivu a tudíž i důležitosti daného zkoumaného faktoru na hodnoty života respondentů.

Dotazník je celkově pojat jako anonymní záležitost, na což je upozorněno již v samém úvodu tohoto dotazníku. Jedinými neskrytými výzkumnými daty jsou data prvních dvou otázek, které zodpovídají na věk a pohlaví dotazovaných, a po té data z otázky páté, v níž je zmíněna profese dotazovaných. Zbylé veškeré dotazované otázky (tedy dalších 18 otázek) jsou zcela anonymního charakteru.

6.4.2 Předvýzkum a ověření dotazníku

Cílem předvýzkumu bylo zjistit, zda zkoumaná skupina respondentů je zcela ochotna na výzkumu spolupracovat celistvým vyplněním dotazníku, a také zda otázky jsou v samotném dotazníku položeny tak, aby je dotazovaní respondenti správně pochopili a tudíž pro ně byly jasné a srozumitelné. Předvýzkum jsem uskutečňovala osobně v okruhu mých známých pedagogických pracovníků, při čemž jsem využila osobní známosti z toho hlediska, že jsem s dotazovanými ještě i ústně (před vyhodnocením předvýzkumu) ověřila to, že dotazník na ně zapůsobil celistvým uspořádaným dojmem. Na základě tohoto provedeného ověření – předvýzkumu - však dotazník nebylo třeba změnit, a proto jsem ho ponechala ve své původní verzi, a tudíž ve verzi aplikovatelné v hlavním výzkumném terénním šetření.

Jediné, co jsem na dotazníku změnila, byla formální úprava textu.

2.4.3 Fáze oslovení respondentů

Sběr dat jsem uskutečňovala v prosinci 2012 – únoru 2013 na různých typech škol zlínského kraje. Jednala se o mateřské, základní, střední školy a gymnázia zlínského kraje a jednu střední školu v Púchově na Slovensku. Konkrétní počet dotazovaných respondentů z různých škol ukazuje následující tabulka:

Tabulka č. 2: Ukazatel typu škol a jednotlivý počet respondentů ve školách, na kterých byl prováděn samotný výzkum

Typ školy	Počet respondentů
MATEŘSKÉ ŠKOLY	
Vsetín	15

Luhačovice	7
Hvozdná	4
Zlín	10
Uherské Hradiště	12
Otrokovice	7
Všemina	2
Lípa	3
Želechovice n. Dřevnicí	6
Olomouc	11
CELKEM	77
ZÁKLADNÍ ŠKOLY	
Vsetín	11
Luhačovice	21
Hvozdná	3
Zlín	6
Uherské Hradiště	32
Všemina	6
Želechovice n. Dřevnicí	11
Olomouc	7
Liptál	6
Vsetín	2
Malenovice	6
Slušovice	8
Bílovec	12
CELKEM	131
SŠ a GYMNÁZIA	
SOU Gastronomie Zlín	5
OA Zlín	26
OA Púchov	10
Střední odborná škola obchodní Zlín	10
Střední polytechnická škola Zlín	18
Gymnázium Holešov	10
Gymnázium T. G. M Zlín	24
CELKEM	103

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

2.2.4 Sběr dat

Při sběru dat jsem nebyla osobně přítomna, neboť každý dotazník byl zcela anonymní záležitostí a navíc každý respondent vyplňoval dotazník v rámci svého osobního volna. Osobní přítomnost tedy nebyla u samotného sběru dat tedy ani nutná. Pouze v rámci odevzdání jednotlivých dotazníků danému zástupci školy (řediteli/ředitelce), kdy po předchozí telefonické domluvě jsem na daný termín přinesla určitý počet dotazníků pro pedagogické pracovníky k vyplnění a domluvila se zástupcem školy na další termín, kdy si pro vyplněné dotazníky mohou přijít. Oslovení zástupci škol byli ve většině případů téměř všichni ochotní, nesetkala jsem se s žádnými nepříjemným vystupováním ani neochotou. Rovněž všech

zástupců školy při finálním sběru rozdaných dotazníků jsem se ptala i na ohlasy dotazovaných pedagogů, jak reagovali na výzkumné šetření formou dotazníku. Dle slov zástupců škol u velké většiny byli po většinu pedagogičtí pracovníci ochotní a bez jakýchkoliv připomínek rádi dotazník vyplnili a odevzdali. U malé skupiny pedagogů byly vzneseny připomínky ve smyslu zbytečné byrokracie na úkor jejich času.

2.4.5. Fáze vyhodnocení dotazníkového šetření

Výsledné výsledky výzkumu, které jsem sesbírala pomocí kvantitativní metody terénního dotazníkového šetření, jsem vyhodnocovala v chronologickém pořadí, a to tedy každou jednotlivou otázku zvlášť. Nejprve jsem však veškeré data každé otázky setřídila do jedné velmi objemné tabulky v programu Excel, přičemž u každé otázky dotazníku jsem si zvolila tzv. „filtr“, jež jsem si nastavila, tak aby vždy vyhodnotil celkový počet odpovědí „A“, celkový počet odpovědí „B“, „C“ atd. Tímto nastaveným filtrem jsem tak jednoduše vždy dosáhla, jednak rychlého setřídění celkového počtu dané odpovědi, a zároveň tak i dosáhla vyhodnocení daného působícího faktoru životních hodnot, jehož vlivem bylo působení na životní hodnoty respondentů v dané otázce. Po tomto rozřídění jsem dále vyhodnotila základní sociodemografické údaje respondentů, které jsem pro větší přehlednost a lepší orientaci taktéž setřídila do jednotlivé tabulky. Další postup se skládal z vyhodnocování každé otázky dotazníku, kdy jednotlivé vztahy byly popsány a znázorněny pomocí tabulek, jež jsem následně znázornila do samostatných grafů. Poslední částí vyhodnocování bylo statistické vyhodnocování pomocí statistických metod pro analýzu nominálních dat. V této poslední části došlo k ověření hypotéz pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát.

2.5 Fáze vyhodnocení výsledků a interpretace dat

I. část vyhodnocování výsledků

První dvě otázky dotazníku byly otázkami, které se vyskytují bez výjimky v každé anketě či dotazníkovém šetření. Zjišťovaly věk a pohlaví respondentů.

Otázka č. 1: Jste muž či žena?

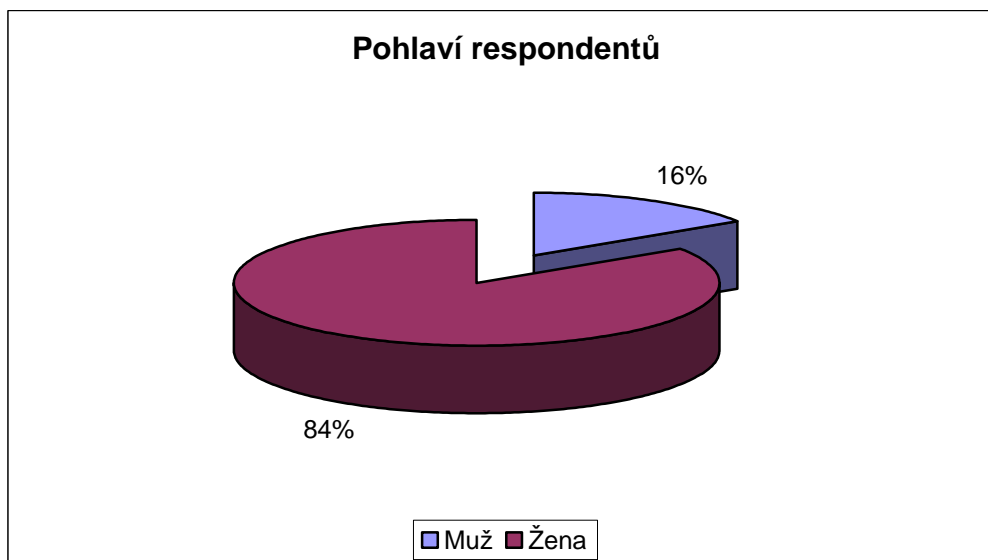
Otázka disponovala danými dvěmi možnostmi výběru odpovědí a odpovědělo na ni celkem 311 respondentů. Větší zastoupení měly ženy, kterých bylo 262, což je 84,24 % a menší zastoupení měli muži, kterých bylo 49, což je 15,76 % mužů.

Tabulka č. 3: Počet mužů a žen dle pohlaví

Pohlaví	Muž	Žena	Celkem
Počet	49	262	311
Počet v %	15,76%	84,24%	100%

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 1: Pohlaví respondentů v procentuálním vyjádření

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Tato otázka byla svým charakterem bez výběru možnosti. Respondenti na ni odpovídali vypsáním svého věku. Věk respondentů v zastoupení mužů a žen ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 4: Věkové rozdělení respondentů

Věk	Muži	Ženy	CELKEM
20	0	3	3
21	0	2	2
23	0	2	2
24	0	2	2
25	0	4	4
26	2	7	9
27	1	7	8
28	0	6	6
29	1	14	15
30	0	5	5
31	3	2	5

32	0	7	7
33	1	7	8
34	1	7	8
35	3	9	12
36	1	11	12
37	2	6	8
38	4	6	10
39	0	4	4
40	0	5	5
41	0	5	5
42	3	3	6
43	3	9	12
44	2	7	9
45	0	1	1
46	1	7	8
47	1	10	11
48	3	3	6
49	2	7	9
50	1	9	10
51	0	8	8
52	0	15	15
53	1	8	9
54	3	9	12
55	1	3	4
56	1	15	16
57	2	8	10
58	2	7	9
59	0	4	4
60	2	1	3
61	1	1	2
62	0	1	1
63	0	2	2
64	0	0	0
65	1	3	4
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Další otázky č. 3, 4 a 5 zjišťovaly vzdělání, typ školy, kde respondenti pracují a jejich profesi.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Otázka v pořadí třetí zjišťovala u respondentů jejich nejvyšší dosažené vzdělání. Jednalo se o druhou uzavřenou otázku, kdy si respondenti mohli vybrat celkem z 5 uvedených možností výběru.

Základní vzdělání jako své nejvyšší dosažené vzdělání neměl žádný z dotazovaných respondentů. Střední odborné učiliště u mužů nemělo rovněž žádné zastoupení a u žen to

byla 1 respondentka, což je 0,32 %. Střední odbornou školu či gymnázium ve většině zastupovaly ženy v počtu 73, tj. 23,47 % a muži oproti ženám v nižším počtu, a to v počtu 6, což je 1,93 %. K vyšší odborné škole s titulem Dis. se hlásili 3 muži, což 0,96 % a 5 žen, což je 1,61 % z celkového počtu. Zbývajících 223 respondentů se hlásilo k vysoké škole, avšak ve studiu různých stupňů. K prvnímu stupni vysoké školy, tedy s titulem Bc. se hlásilo 13 žen, což je 4,18 % a žádný muž. Druhý stupeň studia vysoké školy s titulem Ing. či Mgr. vystudovalo 39 mužů, což činilo 12,54 % a 167 žen, což činilo 53,70 %. Třetí stupeň vysoké školy odpovídající titulům jako je PhDr., PhD., PaedDr., MuDr. atd. byl vyčíslen ve výrazně nízkém počtu oproti předchozímu stupni, a to v počtu 1 muže, tj. 0,32 % a 3 žen, tj. 0,97 %. Poslední stupeň vysoké školy, jemuž náleží tituly prof., doc., CSc. atd. nebyl vůbec zastoupen.

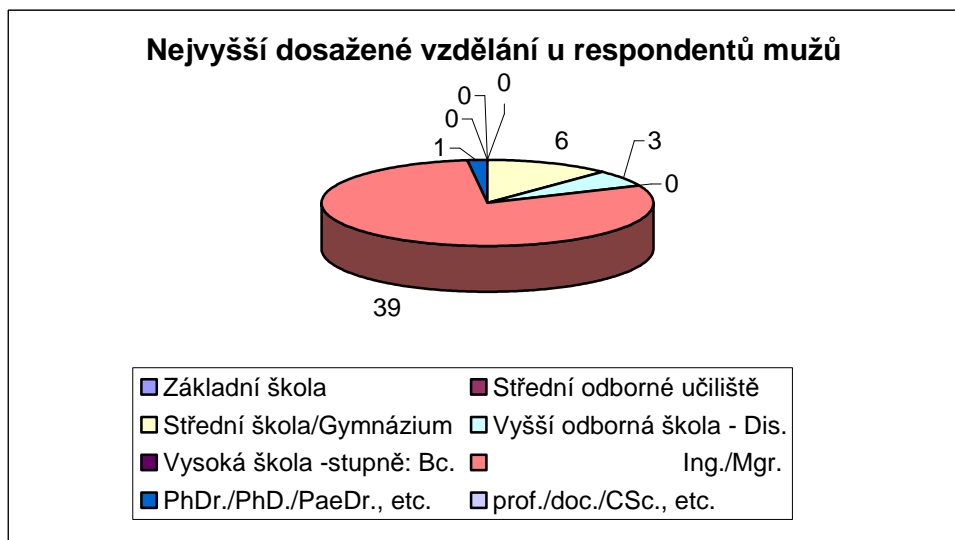
Dle provedeného rozboru nejvyššího dosaženého vzdělání dotazovaných pedagogických pracovníků, posuzujeme za nejčastější nejvyšší dosažené vzdělání, jak u mužů, tak i u žen vysokou školu druhého stupně, tedy s dosaženými tituly Ing. či Mgr.

Tabulka č. 5: Ukazatel nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů

NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	Muži	Ženy
Základní škola	0	0
Střední odborné učiliště	0	1
Střední škola/Gymnázium	6	73
Vyšší odborná škola - Dis.	3	5
Vysoká škola -stupně: Bc.	0	13
Ing./Mgr.	39	167
PhDr./PhD./PaedDr., etc.	1	3
prof./doc./CSc., etc.	0	0
Σ	49	262

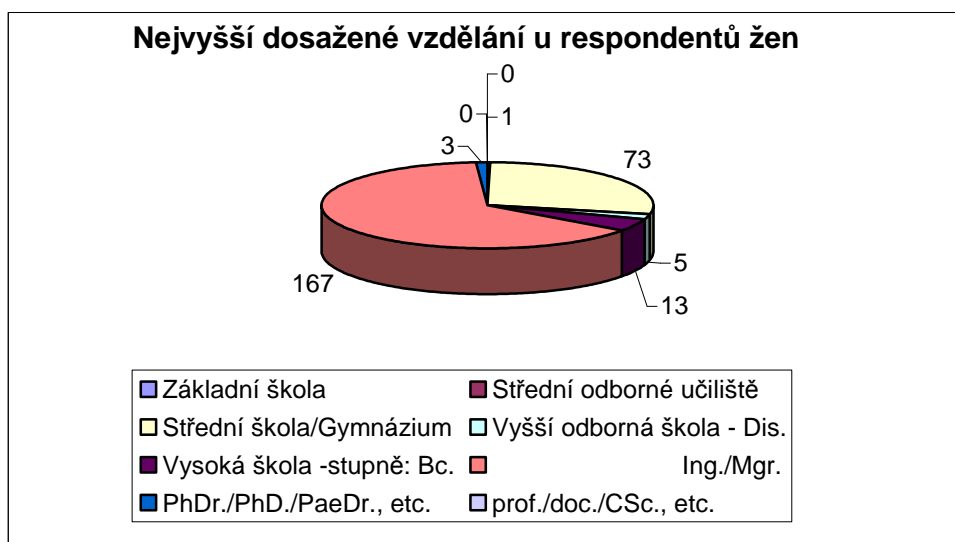
Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 2: Ukazatel nejvyššího dosaženého vzdělání u respondentů mužů

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 3: Ukazatel nejvyššího dosaženého vzdělání u respondentů žen

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Otázka č. 4: Na jakém typu školy pracujete?

Čtvrtá otázka dotazníku zjišťovala, na jakém typu školy dotazovaní respondenti pracují. Rovněž u této otázky, tak jako u předchozí, měli respondenti možnost výběru, a to z 6 možností. Otázka byla tedy taktéž otázkou uzavřeného typu.

Respondenti, jež pracují v mateřské škole se sešli v počtu 3 mužů, což je 0,97 % a 74 žen, což je 23,79 %. Na 1. stupni základních škol pracuje 1 muž, tj. 0,32 % a 52 žen,

tj. 16,72 %. Rovněž na základní škole, ale na 2. stupni pracuje 19 mužů, což je 6,11 % a 59 žen, což je 18,97 %. Střední školy zastupují respondenti v počtu 19 mužů, tj. 6,11% a 50 žen, tj. 16,08 %. Posledním typem školy, na němž respondenti pracují, jsou gymnázia, na kterých pracuje 7 mužů, což je 2,25 % a 27 žen, což je 8,68 % z celkového počtu respondentů.

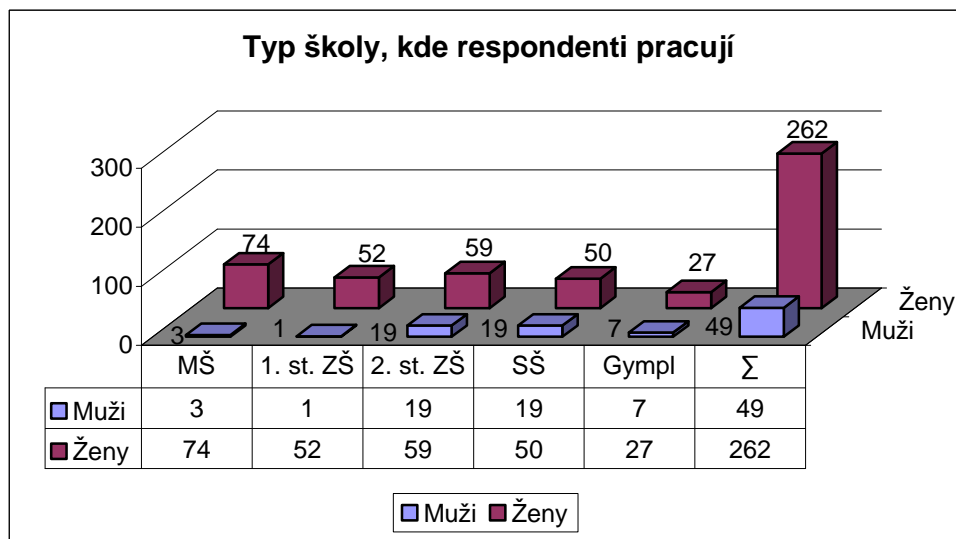
Důkladným rozbořením typů škol jsem tedy zjistila, že z celkového počtu všech dotazovaných respondentů, muži nejčastěji pracují na 2. stupni základních škol a na středních školách, a to téměř ve stejném měřítku. Naopak ženy nejčastěji pracují v mateřských školách, což jasně také vykresluje níže uvedená tabulka č. 6.

Tabulka č. 6: Ukazatel typu školy, kde respondenti pracují

TYP ŠKOLY	Muži	Ženy
Mateřská škola	3	74
1. stupeň ZŠ	1	52
2. stupeň ZŠ	19	59
Střední škola	19	50
Gymnázium	7	27
CELKEM	49	262

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 4: Ukazující typ školy, kde dotazovaní respondenti pracují

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 5: Jaké je Vaše zaměstnání?/Pracujete jako.....?

Účelem otázky č. 5 bylo zjistit, jaké je zaměstnání dotazovaných respondentů tzn., zda pracují jako učitelé nebo např. jako asistenti pedagoga či vychovatelé. Tato otázka byla otáz-

kou otevřenou, na niž respondenti odpovídali velmi stručným, ale výstižným popisem své profese.

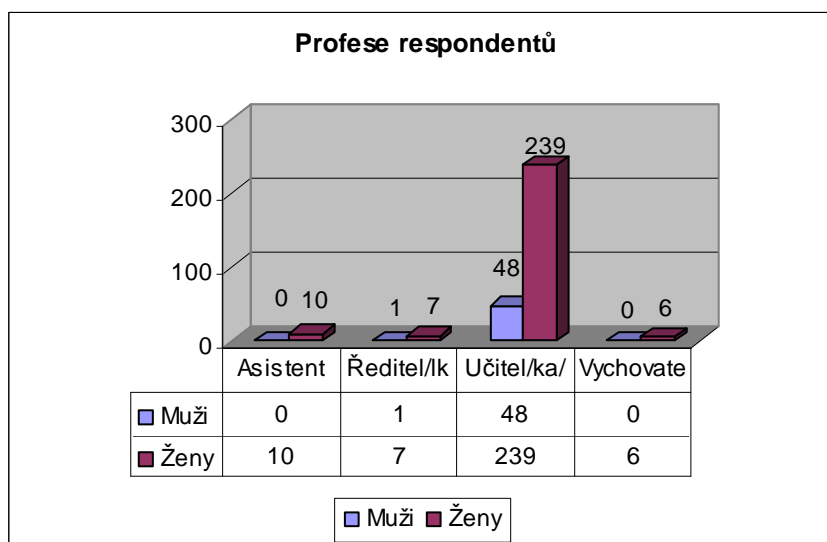
Vyhodnocením otázky č. 5 jsem zjistila, že nejčastější pedagogickou profesí byl učitel/ka/pedagog, a to jak u mužů, tak i u žen. K této profesi se z celkového počtu respondentů řadí 48 mužů, tj. 15,43 % a 239 žen, tj. 76,85 %. Profesi asistenta pedagoga vykonává 10 žen, což je 3,22 %, muž žádný. Jako zástupci škol – ředitelé, rovněž ale zároveň jako pedagogové pracuje 1 muž, co činí 0,32 % a 7 žen, což je 2,25 %. A vychovatelskou profesí vykonává 6 žen, tj. 1,93 % a žádný z dotazovaných mužů.

Tabulka č. 7: Ukazatel profese respondentů

PROFESE	Muži	Ženy	CELKEM
Asistent pedagoga	0	10	10
Ředitel/ka škol/pedagog	1	7	8
Učitel/ka/pedagog	48	239	287
Vychovatel/ka	0	6	6
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 5: Znázorňující profese, jež dotazovaní respondenti zastávají

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Následující otázky č. 6, 7, 8, 9, 10, 11 a 12 jsou sociodemografického charakteru, kdy zjišťují rodinný stav a partnerský vztah respondentů, také jak respondenti žijí/s kým bydlí, ale rovněž i zda mají děti a také pokud jsou věřící, tak jaké náboženství vyznávají.

Otázka č. 6: Jaký je Váš rodinný stav?

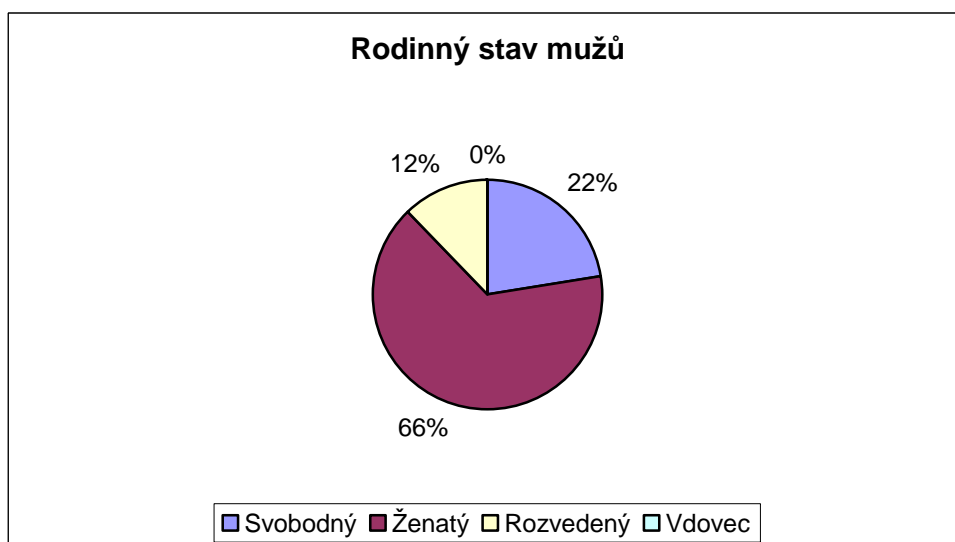
Tato otázka zjišťuje rodinné stavy jednotlivých respondentů. Z celkového počtu respondentů byli nejvíce muži i ženy z hlediska rodinného stavu ve svazku manželském. U respondentů mužů nejvíce převažoval stav „ženatý“ v počtu 32, což činí 10,29 % . U respondentů žen nejvíce převažoval stav „vdaná“ v počtu 171 žen, což činí 54,98 %, což je více jak polovina všech dotazovaných respondentů. Stav „svobodný“ zastupovalo 11 mužů, tj. 3,54 % a 55 žen, tj. 17,69 %. Ve stavu „rozvedených“ setrvalo 6 mužů, což je činí 1,93 % a 29 žen, což je 9,32 %. Posledním rodinným stavem byl „vdovec“, který neměl v zastoupení mužů žádného respondenta a v zastoupení žen počet 7, což činilo 2,25 %.

Tabulka č. 8: Ukazatel rodinného stavu respondentů

RODINNÝ STAV	Muži	Ženy	Celkem
Svobodný/á	11	55	66
Ženatý/vdaná	32	171	203
Rozvedený/á	6	29	35
Vdovec/vdova	0	7	7
CELKEM	49	262	311

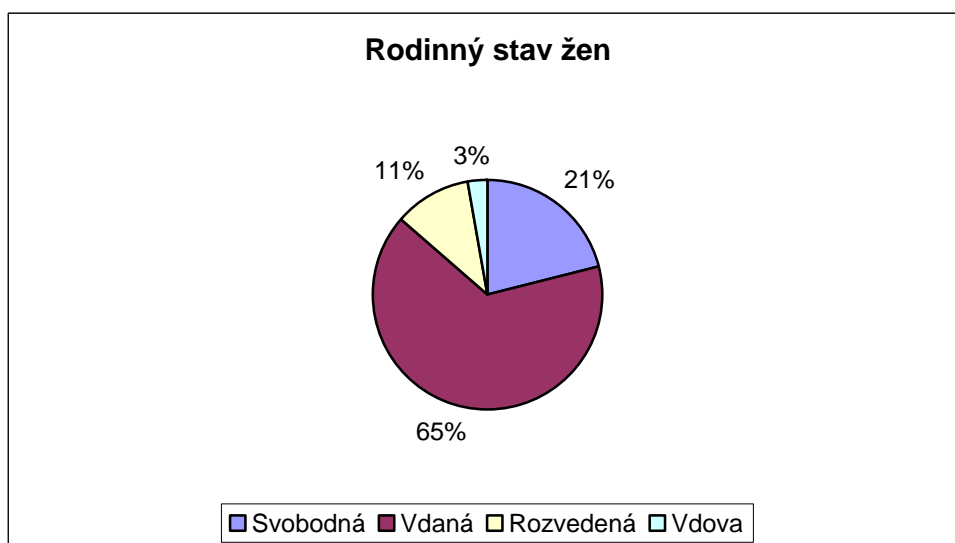
Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Graf č. 6: Znázorňuje rodinný stav respondentů u mužů

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Graf č. 7: Znárodnjuje rodinný stav respondentů u žen

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 7: Žijete v partnerském vztahu

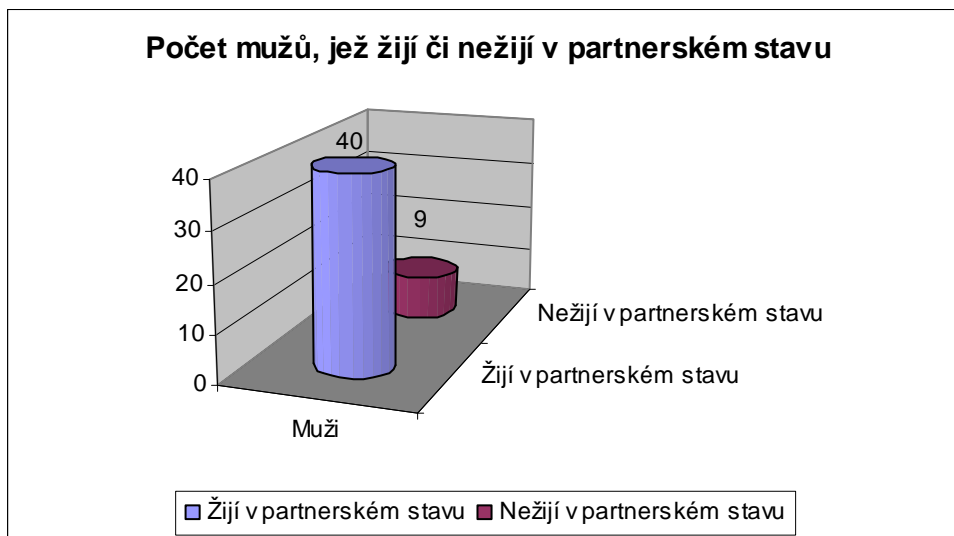
Otázka č. 7, rovněž charakteru sociodemografického vymezovala partnerské vztahy respondentů. Respondenti na ni měli možnost vybírat odpověď ze dvou možností výběru. Na první možnost výběru, tedy na to, že žijí v partnerském vztahu, odpovědělo 40 mužů, což je 12,86 % a 222 žen, což je 71,38 %. Na druhou možnost výběru, tedy, že nežijí v partnerském vztahu, odpovědělo 9 mužů, což je 2,90 % a 40 žen, což je 12,86 %. Převážná většina mužů i žen tedy žije v partnerském vztahu nežli naopak. Zajímavým poznatkem této otázky je, že počet mužů a žen, jež žijí v partnerském vztahu je stejně velký jako celkový počet žen respondentů tohoto dotazníkového šetření, tzn. počet 262. A rovněž počet mužů i žen, jež nežijí v partnerském vztahu, jejich počet je taktéž stejně velký jako celkový počet mužů respondentů tohoto dotazníkového šetření, tzn. počet 49. Výrazně to ukazuje níže uvedená tabulka č. 9.

Tabulka č. 9: Ukazatel respondentů, zda žijí v partnerském vztahu či nikoliv

PARTNERSTKÝ STAV	Muži	Ženy	Celkem
Žijí v partnerském stavu	40	222	262
Nežijí v partnerském stavu	9	40	49
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 8: Ukazuje počet mužů, jež žije v partnerském vztahu či mimo vztah

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 9: Ukazuje počet žen žijících v partnerském vztahu či mimo něj

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Otázka č. 8: Jak žijete/bydlíte?

Tato otázka je, tak jako i předchozí otázka, otázkou uzavřenou, na niž respondenti odpovídali výběrem z 6 možných odpovědí.

Z celkového počtu dotazovaných respondentů nejčastěji muži i ženy žijí v rodině, tedy s dětmi a manželkou či manželem. Dále 5 mužů, což je 1,61 % a 19 žen, což je 6,11 % bydlí sami. S přítelkyni bydlí 6 mužů, což je 1,93 % a 34 žen, což je 10,93 % bydlí

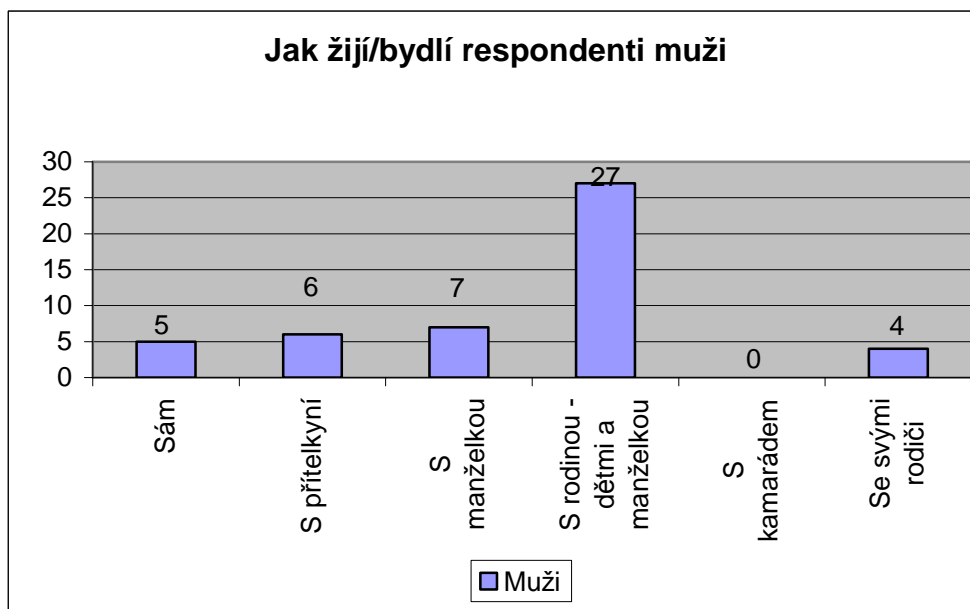
s přítelem. Dalších 7 mužů, tj. 2,25 % bydlí se svou manželkou a 63 žen, tj. 20,26 % bydlí se svým manželem. Se svou rodinou, tzn. dětmi a manželkou či manželem bydlí 27 mužů, což je 8,68 % a 128 žen, což je 41,16 %. S kamarádem či kamarádkou nebydlí žádný dotazovaný muž, avšak 3 ženy, tj. 0,97 %. Poslední možností výběru odpovědi bylo, že respondenti žijí/bydlí se svými rodiči. Na tuto možnost odpověděli 4 muži, což činí 1,29 % a 15 žen, což činí 4,82 % z celkového počtu respondentů.

Tabulka č. 10: Ukazatel, jak respondenti žijí/bydlí

JAK ŽIJETE/BYDLÍTE?	Muži	Ženy	Celkem
Sám	5	19	24
S přítelkyní	6	34	40
S manželkou	7	63	70
S rodinou - dětmi a manželkou	27	128	155
S kamarádem/kamarádkou	0	3	3
Se svými rodiči	4	15	19
CELKEM	49	262	311

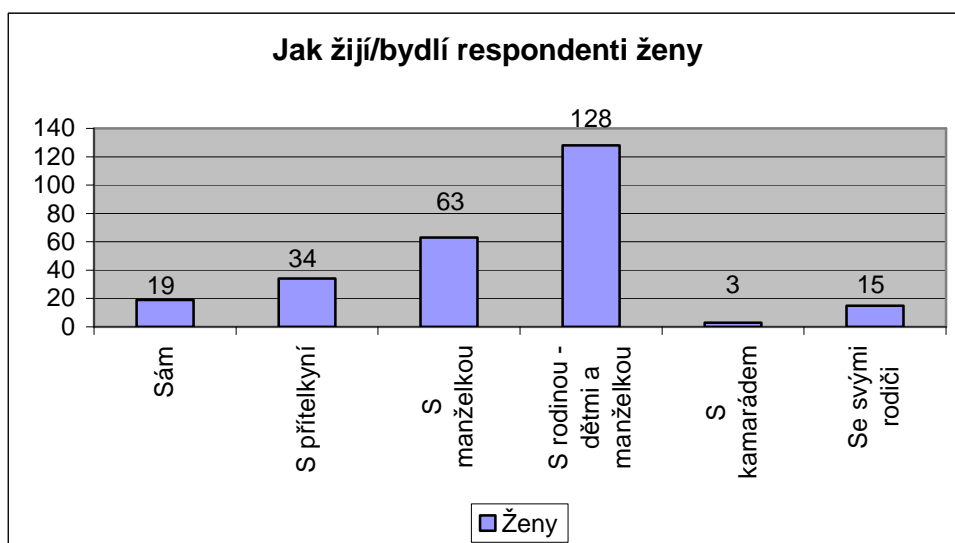
Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 10: Znázorňuje, jak bydlí /žijí respondenti za řad mužů

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Graf č. 11: Znáznorňuje, jak bydlí/žijí respondenti z řad žen

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Otázka č. 9: Máte děti?

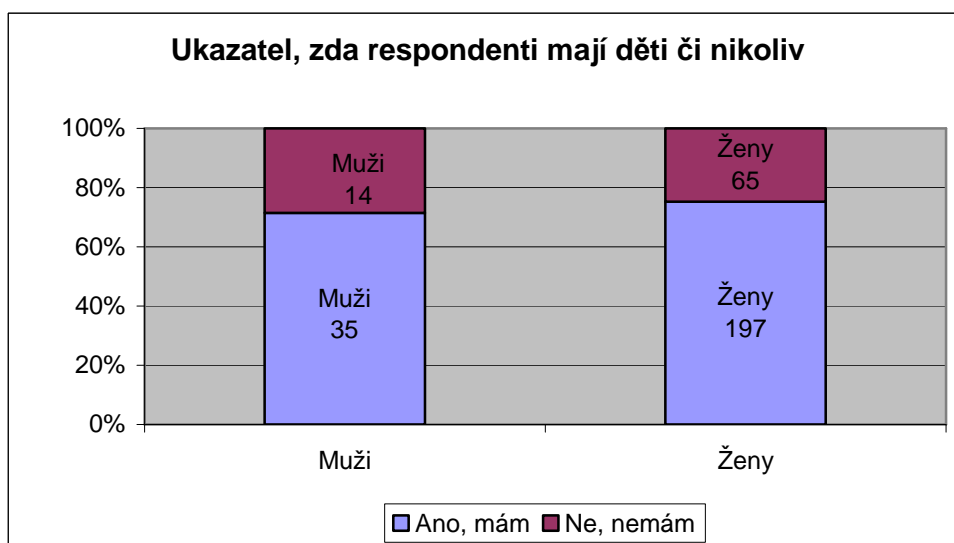
Otázkou č. 9 bylo zjišťováno, zdali dotazovaní respondenti děti mají či nikoliv. Z celkového počtu 311 respondentů má děti 35 mužů, tj. 11,25 % a 197 žen, tj. 63,34 %. Zbýlý počet 14 mužů, tj. 4,50 % a 65 žen, tj. 20,90 % děti nemá. Mezi těmi, kdo má děti, převažují tedy výrazně ženy oproti druhému pohlaví – mužům.

Tabulka č. 11: Ukazatel, kolik respondentů má děti a kolik dětí nemá

MÁTE DĚTI?	Muži	Ženy	CELKEM
Ano, mám	35	197	232
Ne, nemám	14	65	79
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 12: Znárodnuje počty respondentů, jež mají a nemají děti

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 10: Kolik dětí máte?

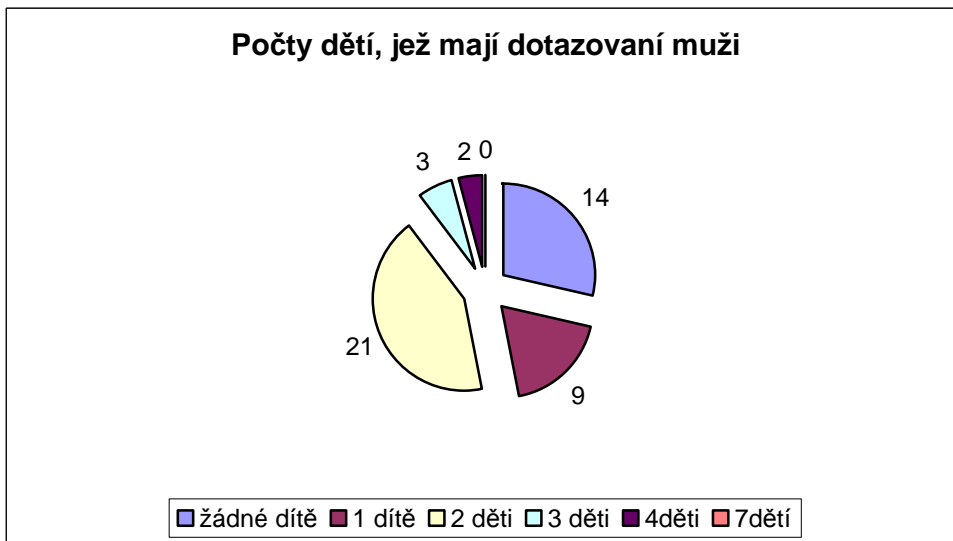
Desátá otázka navazuje na předchozí otázku č. 9, jelikož souvisí s těmi respondenty, jež mají děti. Na tuto otázku se získávaly odpovědi, kolik dětí respondenti mají. Jak bylo již zmíněno v předchozí otázce, 14 mužů a 65 žen nemá žádné dítě. Dále 9 mužů, což je 2, 89 % a 45 žen, což je 14,47 % má pouze 1 dítě. Dalších 21 mužů, tj. 6,75 % a 123 žen, tj. 39,55 % má 2 děti. 3 muži, což činí 0,97 % a 27 žen, což je 8,69 % mají 3 děti. Celkem 4 děti mají 2 muži, tj. 0,64 % a 1 žena, tj. 0,32 %. Udivujících 7 dětí má 1 žena, tj. 0,32 %, muž žádný. Z této otázky bylo zjištěno, že dotazovaní respondenti, jak z řad mužů, tak i žen, mají nejčastěji 2 děti.

Tabulka č. 12: Ukazatel počtu dětí u respondentů

POČET DĚTÍ	Muži	Ženy	CELKEM
žádné dítě	14	65	79
1 dítě	9	45	54
2 děti	21	123	144
3 děti	3	27	30
4 děti	2	1	3
7 dětí	0	1	1
CELKEM	49	262	311

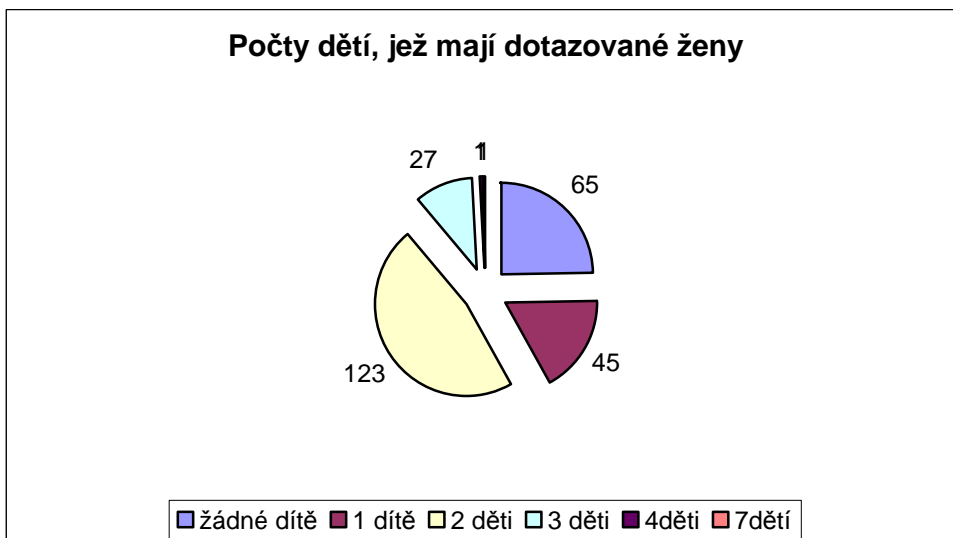
Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Graf č. 13: Ukazuje počty dětí, jež mají dotazovaní muži

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 14: Ukazuje počty dětí, jež mají dotazované ženy

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Otázka č. 11: V jaké rodině jste vyrůstal/a?

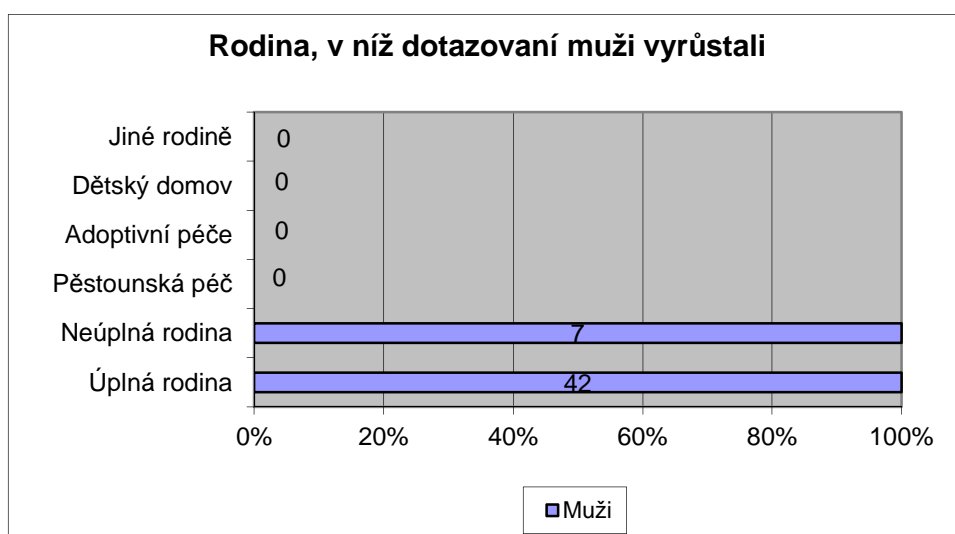
Tato otázka je předposlední otázkou sociodemografického charakteru. Zjišťuje, v jaké rodině respondenti vyrůstali, zda v úplné či neúplné či pěstounské péči atd.

Tabulka č. 13: Ukazatel rodiny, kde respondenti vyrůstali

RODINA, KDE VYRŮSTALI	Muži	Ženy	CELKEM
Úplná rodina	42	244	286
Neúplná rodina	7	18	25
Pěstounská péče	0	0	0
Adoptivní péče	0	0	0
Dětský domov	0	0	0
Jiná rodina	0	0	0
CELKEM	49	262	311

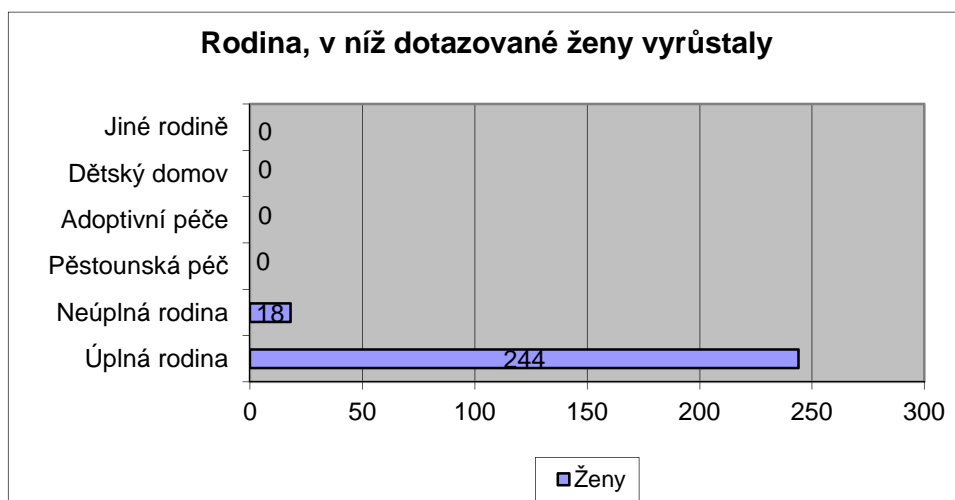
Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 15: Zobrazuje rodinu, kde dotazovaní muži vyrůstali

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 16: Zobrazuje rodinu, v níž dotazované ženy vyrůstaly

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 12: Které náboženství vyznáváte?

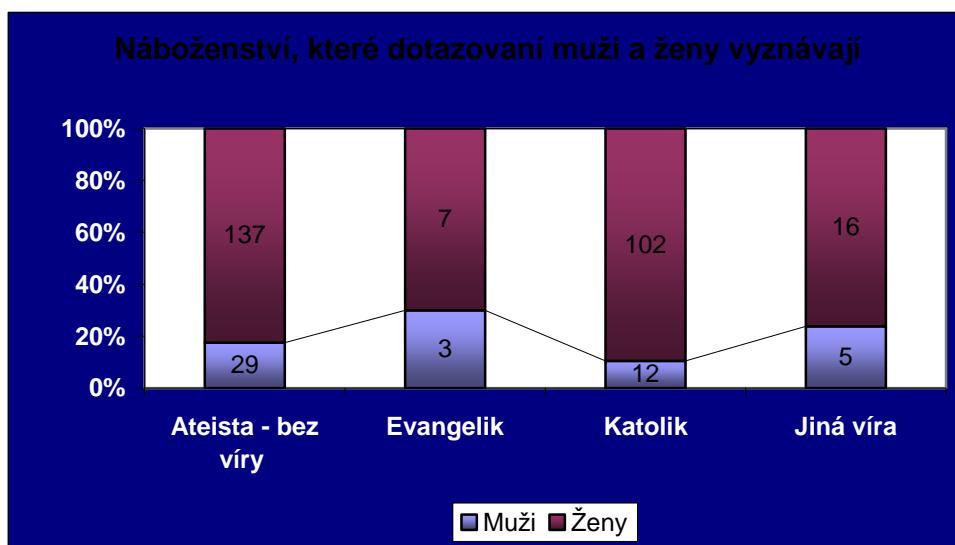
Úkolem této otázky bylo zjistit, jaké náboženství dotazovaní respondenti vyznávají. Nejvíce respondentů, jak mužů, tak i žen na tuto otázku odpovědělo, že neuznávají žádné z náboženství, tzn., že jsou tzv. ateisty – nevěřící, a to v počtu 29 mužů, což je 9,32 % a 137 žen, což činí 44,05 %. Zbylí respondenti byli z řad věřících, a to konkrétně 3 muži, tj. 0,97 % a 7 žen, tj. 2,25 %. Ke katolickému náboženství se z respondentů hlásí 12 mužů, tj. 3,86 % a 102 žen, tj. 32,80 %. K jiné víře se přihlásilo 5 mužů, což vyznačuje 1,61 % a 16 žen, v přepočtu 5,14 %.

Tabulka č. 14: Ukazatel náboženství, které respondenti vyznávají

VYZNÁVAJÍCÍ NÁBOŽENSTVÍ	Muži	Ženy	CELKEM
Ateista - bez víry	29	137	166
Evangelik	3	7	10
Katolik	12	102	114
Jiná víra	5	16	21
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 17: Znázorňuje, které náboženství dotazovaní muži a ženy vyznávají

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Otázka č. 13: Jste-li věřící (tedy náboženského vyznání viz. předchozí otázka), myslíte si, že je Vaše víra pro Vás důležitá v životě na utváření a realizaci hodnot Vašeho života?

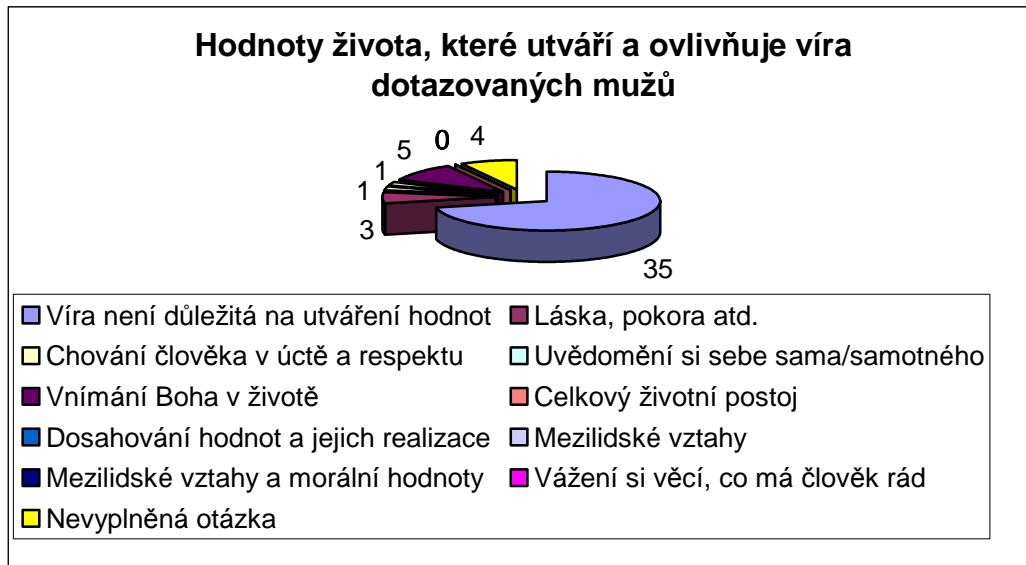
Otázka č. 13 byla poslední otázkou sociodemografického charakteru a zjišťovala vliv náboženského vyznání respondentů na utváření hodnot a postojů jejich života. Pro 35 mužů,

tj. 11,25 % a 190 žen, tj. 61,09 %, tedy pro převážnou většinu žen není vůbec samotná víra důležitá na utváření hodnot života. Pro zbylé respondenty však důležitá je. Víra ovlivňuje utváření hodnot jako je láska, pokora, přijímání životních zkoušek a zvládání životních situací u 3 mužů, tj. 0,97 % a 12 žen, tj. 3,86 %. Dalšími hodnotami, jež víra také ovlivňuje, je chování člověka v úctě a respektu. Tyto hodnoty ovlivňují z hlediska víry pouze jednoho dotazovaného respondenta, a to muže, což činí 0,32 %, ženu žádnou. Dalším vlivem víry je „uvědomění si sebe samotného“, což znamená, že dotazovaní respondenti a to přesně 1 muž, což je 0,32 % a 2 ženy, což je 0,64 %, si vlivem víry, kterou vyznávají, si tzv. uvědomují sebe samotného. Podobným vlivem vyznávané víry je vnímání Boha v životě. Tuto hodnotu života vlivem působící víry věřících respondentů vyznává 5 mužů, tj. 1,61 % a 6 žen, tj. 1,93 %. Na celkový postoj života má víra vliv na 15 žen, což činí 4,82 % a žádného muže. V dosahování hodnot a jejich následné realizaci má víra vliv u 2 žen, tj. 0,64 % a rovněž žádného muže, jako u předchozí hodnoty. U 10 žen, což je 3,22 % a u žádného muže víra působí jako činitel hodnot v mezilidských vztazích. Taktéž jako činitel hodnot v mezilidských vztazích, ale i morálních hodnotách víra rovněž působí u 7 žen, tj. u 2,25 % ze všech respondentů, u muže žádného. Poslední životní hodnotou, jež víra ovlivňuje u dotazovaných respondentů je vážit si věcí, co má člověk rád. Tuto hodnotu víra ovlivňuje pouze u 1 ženy, tj. 0,32 %. Zbývající počet 4 mužů, což činí 1,29 % a 17 žen, což je 5,47% na otázku č. 13, týkající se důležitosti a vlivu víry na utváření hodnot a postojů v životě respondentů, vůbec neodpovědělo. Zhodnocením této otázky, tedy toho, že víra má určitý vliv na utváření hodnot a postojů v životě člověka docházíme k tomu, že samotná víra z tohoto pohledu pro většinu mužů i žen dotazovaných respondentů není důležitá.

Tabulka č. 15: Ukazatel hodnot života, na jejichž utváření se podílí víra dotazovaných respondentů

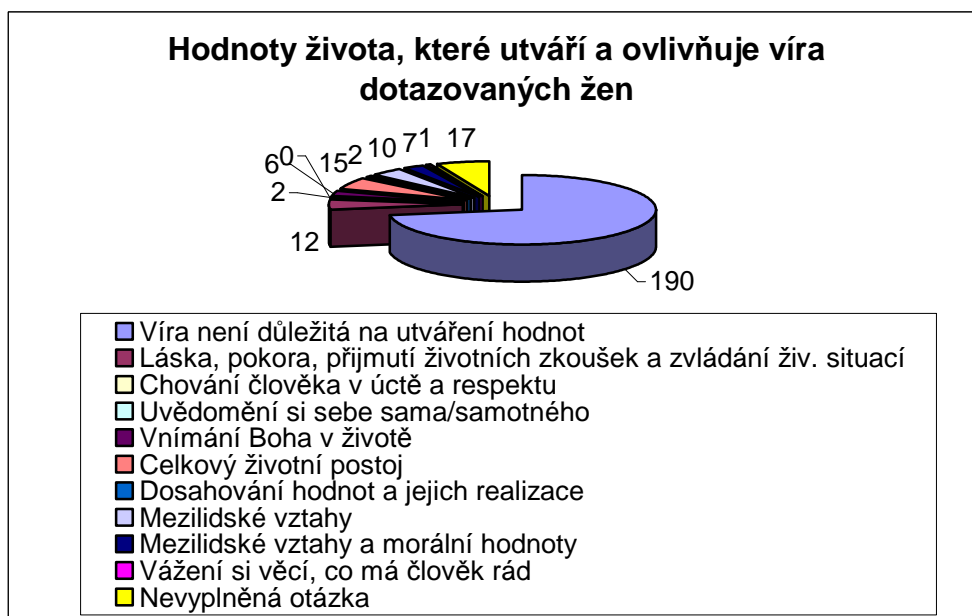
VLIV VÍRY NA UTVÁŘENÍ HODNOT	Muži	Ženy	Celkem
Víra není důležitá na utváření hodnot	35	190	225
Láska, pokora, přijetí životních zkoušek a zvládání živ. situací	3	12	15
Chování člověka v úctě a respektu	1	0	1
Uvědomění si sebe sama/samotného	1	2	3
Vnímání Boha v životě	5	6	11
Celkový životní postoj	0	15	15
Dosahování hodnot a jejich realizace	0	2	2
Mezilidské vztahy	0	10	10
Mezilidské vztahy a morální hodnoty	0	7	7
Vážení si věcí, co má člověk rád	0	1	1
Nevyplněná otázka	4	17	21
CELKEM	49	262	311

Graf č. 18: Znárodnjuje hodnoty života, na jejichž vliv má víra dotazovaných respondentů mužů

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 19: Znárodnjuje hodnoty života, na jejichž vliv má víra dotazovaných respondentů žen

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Otázka č. 14: Seřad'te, prosím, od nejdůležitějšího po nejméně důležité, jak vy posuzuje hodnoty Vašeho života.

Tato otázka se zabývala zhodnocením životních hodnot dle priorit každého dotazovaného respondenta. Obsahovala celkem 8 hodnot života a respondenti je seřazovali od nejdůležitějších hodnot po méně důležité, tak jak dané hodnoty života ve svém životě pojmají. Respondenti se při vyhodnocování této otázky řídili daným pravidlem, kdy nejdůležitější hodnotu svého života označili číslem „1“ a nejméně důležitou číslem „8“. Vyhodnocením každé uvedené hodnoty a jejich pořadí jsem došla k závěru, že za nejdůležitější hodnotu, kterou respondenti přiřadili číslo „1“, považují jak muži, tak ženy hodnotu „zdraví“. V 2. pořadí hodnot života se umístila taktéž u mužů i žen „rodina“ jako životní hodnota. Na 3. místě v pořadí hodnot se u mužů umístila hodnota „přátelé“ a u žen hodnota „láska“. Na 4. místě v žebříčku hodnot života respondentů u mužů převládala hodnota „láska“ a u žen to byla hodnota „přátelé“. 5. místo hodnot života u mužů i žen zaujala hodnota zvaná „práce a kariéra“. Následující 6. místo hodnot života obsadila hodnota „zábava a volný čas“, taktéž jak u mužů, tak i u žen. Předposlední místo v žebříčku hodnot života zaujaly „peníze“ rovněž u mužů i žen. Na posledním místě u mužů i žen byly v životních hodnotách „materiální hodnoty“. Pokud uvedené hodnoty života zhodnotíme, zjistíme, že za nejdůležitější životní hodnoty, jak muži, tak i ženy posuzují zdraví, po té rodinu a dále přátelé a lásku.

Před vyhodnocováním této otázky jsme všech 8 hodnot života rozdělila do 2 kategorií, na duchovní hodnoty a hodnoty materiální:

- Duchovní hodnoty – práce a kariéra; zábava a volný čas; rodina; přátelé; láska; zdraví
- Materiální hodnoty – peníze a jiné materiální hodnoty.

Po té jsem každou hodnotu a její umístění v pořadí každého respondenta vyhodnotila. Při tomto vyhodnocování jsem jednotlivé respondenty řadila do tabulky excelu do „respondentů, jež preferují materiální hodnoty“ (tzn. peníze a jiné materiální hodnoty), pokud se u nich na pozici 1.-4. současně objevily uvedené hodnoty z otázky č. 14 dotazníku, a to „peníze“ a „materiální hodnoty“. Pokud respondent neměl obě tyto zmíněné hodnoty současně na pozici 1.-4. byl zařazen do skupiny, jež „preferuje duchovní hodnoty života“.

Tímto rozříděním hodnot a daným určeným pravidel jsem došla k výsledku, že převážná většina dotazovaných respondentů, jak mužů, tak i žen uznává ve svém životě více hodnoty

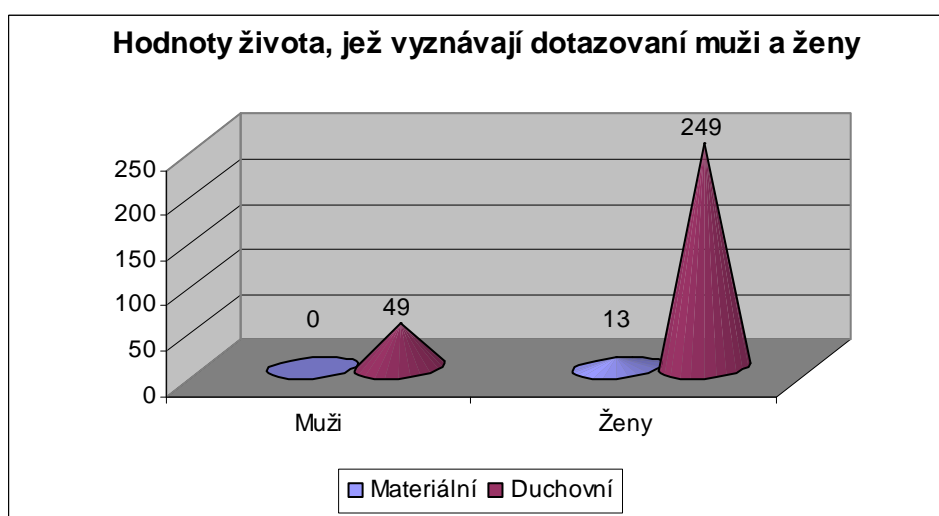
duchovní nežli hodnoty materiální. V přesném počtu 49 mužů, tj. 15,76 % a 249 žen, tj. 80,06 %. Materiální hodnoty uznává 13 žen, tj. 4,18 % a muž žádný.

Tabulka č. 16: Ukazatel hodnot života dotazovaných respondentů

HODNOTY ŽIVOTA	Muži	Ženy	Celkem
Materiální	0	13	13
Duchovní	49	249	298
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 20: Ukazující hodnoty života, jež uznávají dotazovaní respondenti

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 15: Jaké jiné životní hodnoty (kromě těch v předchozí otázce č. 14) jsou pro Vás důležité?

Tato patnáctá otázka dotazníku zjišťovala, jaké jiné životní hodnoty (nežli tedy uvedené životní hodnoty v předchozí otázce č. 14) dotazovaní respondenti vyznávají. Dalšími hodnotami, jež nejsou obsahem uvedených životních hodnot v otázce č. 14, a které dotazovaní respondenti uznávají je chování k druhým lidem a morální hodnoty. Tyto hodnoty jako další hodnoty života uznávají 2 muži, tj. 0,64 % a 16 žen, tj. 5,15 %. Dalšími hodnotami, které 4 muži, tj. 1,29 % a 38 žen, tj. 12,22 % uznává jako své důležité hodnoty života, jsou hodnoty, mezi ně patří slušnost, upřímnost, spolehlivost, tolerance, ohleduplnost, důvěra a čestnost. Pocit bezpečí, jistoty a sounáležitosti považují za další důležité hodnoty svého života 2 ženy, což je 0,64 % a žádný z mužů. Stejně tak jako žádný z mužů nebere v potaz za životní hodnotu rodinnou pohodu, ale naopak 2 ženy, což je 0,64 % pohodu rodiny be-

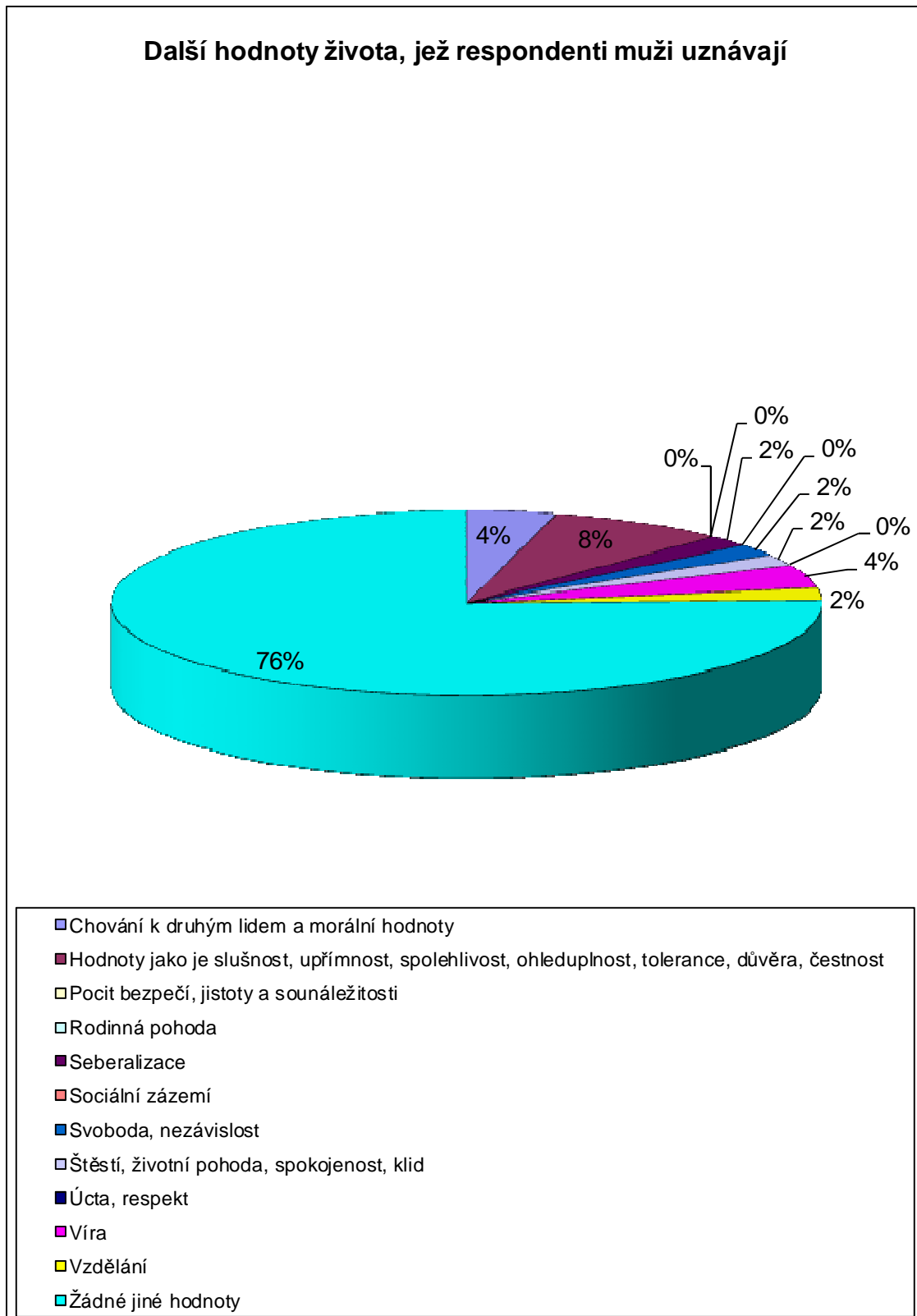
rou za důležitou hodnotu ve svém životě. To, že se člověk může v životě seberealizovat, považuje za důležité 1 muž, což činí 0,32 % a 2 ženy, což je 0,64 %. Důležitost sociálního zázemí jako životní hodnotu vyznává 1 žena, což se rovná 0,32 % a žádný muž. Jako životní hodnotu, že je člověk svobodný a nezávislý považuje za důležitou 1 muž, což je 0,32 % a 6 žen, což je 1,93 %. Dále pro 1 muže, což odpovídá 0,32 % a 13 žen, což tvoří 4,18 % je z dalších životních hodnot důležité štěstí, životní pohoda, spokojenost a klid. Jako úctu a respekt řadí do svého žebříčku životních hodnot 4 ženy, tj. 1,29 % a žádný muž. Mimo zdraví, práci, zábavu, rodinu, přátel, lásky, peněz a materiálních hodnot za další životní hodnotu považují 2 muži, což odpovídá 0,64 % a 10 žen, tj. 3,22 % náboženskou víru. Poslední životní hodnotou, jež je důležitá pro 1 muže, tj. 0,32 % a jednu ženu, tj. také 0,32% je vzdělání. Převážná většina mužů, tedy 37 mužů, což je 11,90 % a 167 žen, což je 53,71 % nepovažuje žádné další životní hodnoty za důležité nežli ty, co jsou uvedené v otázce č. 14, tedy zdraví, rodinu, přátele, lásku, zábavu a volný čas, práci, peníze a materiální hodnoty.

Tabulka č. 17: Ukazatel dalších hodnot života, jež dotazovaní muži a ženy vyznávají

DALŠÍ HODNOTY ŽIVOTA, JEŽ RESPONDENTI VYZNÁVAJÍ	Muži	Ženy
Chování k druhým lidem a morální hodnoty	2	16
Hodnoty jako je slušnost, upřímnost, spolehlivost, ohleduplnost, tolerance, důvěra a čestnost	4	38
Pocit bezpečí, jistoty a sounáležitosti	0	2
Rodinná pohoda	0	2
Seberealizace	1	2
Sociální zázemí	0	1
Svoboda, nezávislost	1	6
Štěstí, životní pohoda, spokojenost, klid	1	13
Úcta, respekt	0	4
Víra	2	10
Vzdělání	1	1
Žádné jiné hodnoty	37	167
CELKEM	49	262

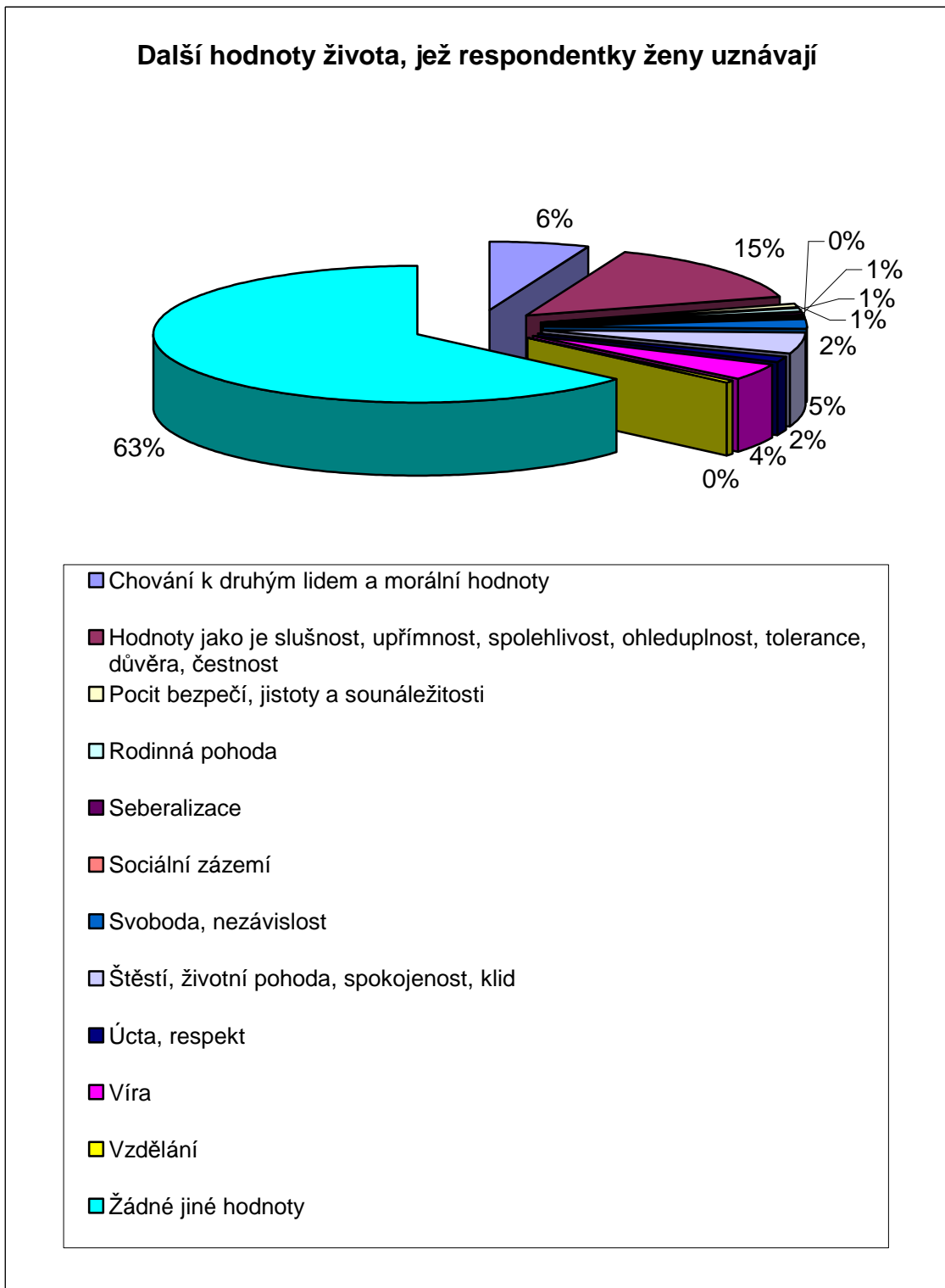
Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 21: Ukazující další hodnoty života, jež dotazovaní muži uznávají

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 22: Ukazující další hodnoty života, jež dotazované ženy uznávají

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 16: Kde jste vyrůstal/a?

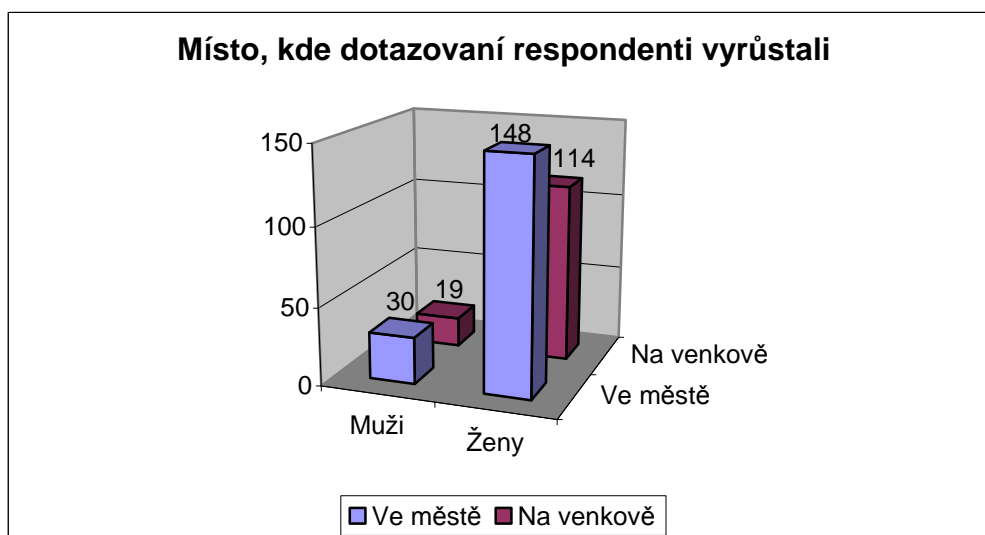
Tato otázka je další z řad otázek uzavřených, jejichž odpověď si respondenti vybírali ze dvou uvedených možností. Převážná většina mužů, tedy 30 tj. 9,65 % i žen, tedy 148 žen, což je 47,59 % své dětství prožilo ve městě. Zbýlých 19 mužů, tj. 6,10 % a 114 žen, tj. 36,66 % vyrůstalo na venkově.

Tabulka č. 18: Ukazatel místa, kde dotazovaní respondenti vyrůstali

MÍSTO, KDE DOTAZOVANÍ VYRŮSTALI	Muži	Ženy	Celkem
Ve městě	30	148	178
Na venkově	19	114	133
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 23: Vyznačuje místo, kde dotazovaní respondenti vyrůstali

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 17: Myslíte si, že Vás místo/prostředí, kde jste vyrůstal/a Vás ovlivnilo v utváření Vašich životních hodnot?

Tato otázka navazovala na předchozí otázku č. 16, jelikož se dotazovala na to, zda místo, kde vyrůstali, respondenti bylo pro ně tím, co je ovlivnilo v utváření hodnot života. Na tuto otázku rovněž respondenti odpovídali výběrem ze dvou možností. Opět se tedy jednalo o otázku uzavřenou. Převážná většina dotazovaných mužů i žen na otázku, zda místo, kde vyrůstali, ovlivnilo jejich utváření životních hodnot, odpovědělo tak, že toto místo či prostředí je v jejich utváření životních hodnot v určitém smyslu ovlivnilo. Takto odpovědělo

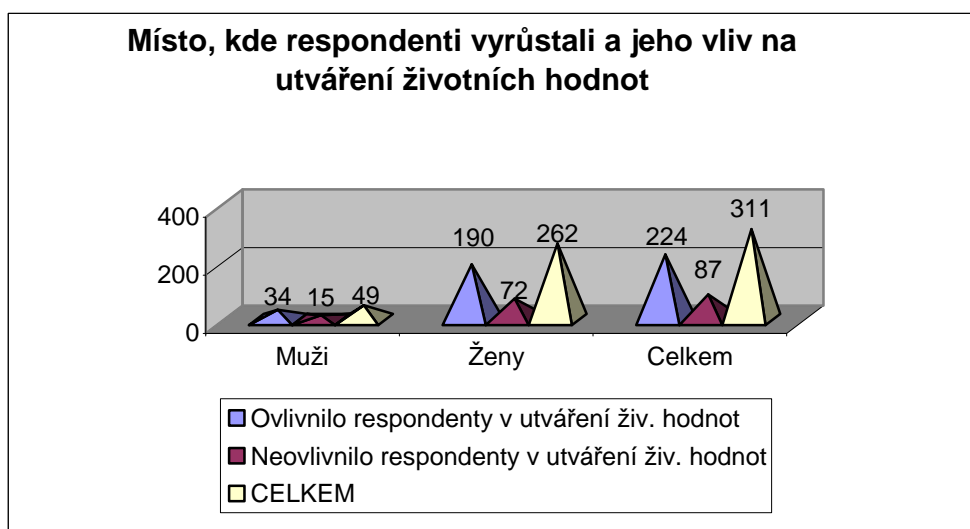
34 mužů, což je 10,93 % a 190 žen, což je 61,10 %. Zbývajících 15 mužů, tj. 4,82 % a 72 žen, tj. 23,15 % toto místo, kde vyrůstali, respondenty žádným způsobem v utváření hodnot života neovlivnilo.

Tabulka č. 19: Ukazatel počtu respondentů, jež ovlivnilo místo, kde vyrůstali, v utváření hodnot života či nikoliv

MÍSTO, KDE DOTAZOVANÍ VYRŮSTALI A JEHO VLIV	Muži	Ženy	Celkem
Ovlivnilo respondenty v utváření živ. hodnot	34	190	224
Neovlivnilo respondenty v utváření živ. hodnot	15	72	87
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 24: Ukazující vliv místa, kde respondenti vyrůstali, na utváření jejich životních hodnot

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 18: V případě, že Vás místo/prostředí, kde jste vyrůstal/a ovlivnilo, prosím, napište, jak – čím Vás ovlivnilo.

Tato otázka souvisí s předchozí otázkou č. 17. Dotazuje se na vliv místa/ prostředí, kde respondenti vyrůstali a případný způsob vlivu místa na utváření hodnot. Jednoho muže, tj. 0,32 % a 10 žen, tj. 33,22 % prostředí, v němž vyrůstali, ovlivnilo v celkovém pohledu na život. Dalšího jednoho muže, což je taktéž 0,32 %, ženu žádnou prostředí ovlivnilo k úctě a respektu k druhým lidem. Žádnou ženu a 2 muže, což činí 0,64 % místo, kde vyrůstali, je poté v budoucnu ovlivnilo ve výběru svého partnera. Ve vzdělání působením prostředí byl ovlivněn 1 muž, tj. 0,32 % a taktéž i 1 žena, tj. 0,32 %. Vlivem místa, kde dotazovaní vy-

růstali a zároveň tím i vytvořením vztahu k tomu prostředí, byl ovlivněn 1 muž, tj. 0,32 % a 3 ženy, což je 0,97 %. Další 2 muže, což činí 0,64 % a 8 žen, což je 2,57 % prostředí ovlivnilo vybudováním vztahu k přírodě. Taktéž vztahem k přírodě, ale i k lidem, prostředí zapůsobilo na 2 muže, tj. 0,64 % a 17 žen, tj. 5,47%. Stejným vztahem k přírodě, lidem, ale i k pomoci a úctě ke starším, kde dotazovaní vyrůstali, zformovalo 5 mužů, což je 1,61% a 21 žen, což je 6,75%. Působením prostředím a tím také vytvořením vztahu k přírodě a přístupu k práci byli ovlivněni 2 muži, tj. 0,64 % a 9 žen, tj. 2,90 %. Rovněž vztahem k přírodě, ale i k lidem a více ke svému zdraví prostředí zapůsobilo na 1 ženu, tj. 0,32 %, muže žádného. Další vliv na vztah k přírodě, ale i ke zvířatům zapříčinilo místo/prostředí u 7 žen, což je 2,25 % a u žádného muže. Vztah taktéž k přírodě a lidem, ale navíc i k životnímu tempu a hodnotám prostředí vytvořilo u 17 žen, což je 5,47 %, rovněž u žádného muže. Vytvoření lepších vztahů v sousedství místo/prostředí ovlivnilo u 2 mužů, což je 0,64 % a 12 žen, což je 3,86 %. Jiné životní tempo a možnosti trávení volného času umožnilo prostředí u 4 mužů, což je 1,29 % a 31 žen, což je 9,97 %. Místo, kde respondenti vyrůstali, rovněž velmi zapůsobilo svým vlivem na vytvoření lepších vztahů a vzorů v rodině u 1 muže, tj. 0,32 % a 14 žen, tj. 4,50 %. U 7 mužů, což je 2,25 % a 39 žen, tj. 12,54 % jsem se nedozvěděla, jak tyto respondenty ovlivnilo prostředí, jelikož u těchto zmíněných respondentů zůstala otázka č. 18 nevyplněna, přestože v předchozí otázce č. 17 odpověděli, že je prostředí, kde vyrůstali v utváření hodnot života ovlivnilo. Zbývajících dotazovaných respondentů, a to tedy 15 mužů, což je 4,82 % a 72 žen, což je 23,15 % z celkového počtu respondentů, prostředí nijak neovlivnilo, což již však bylo zmíněno v předchozí otázce č. 17.

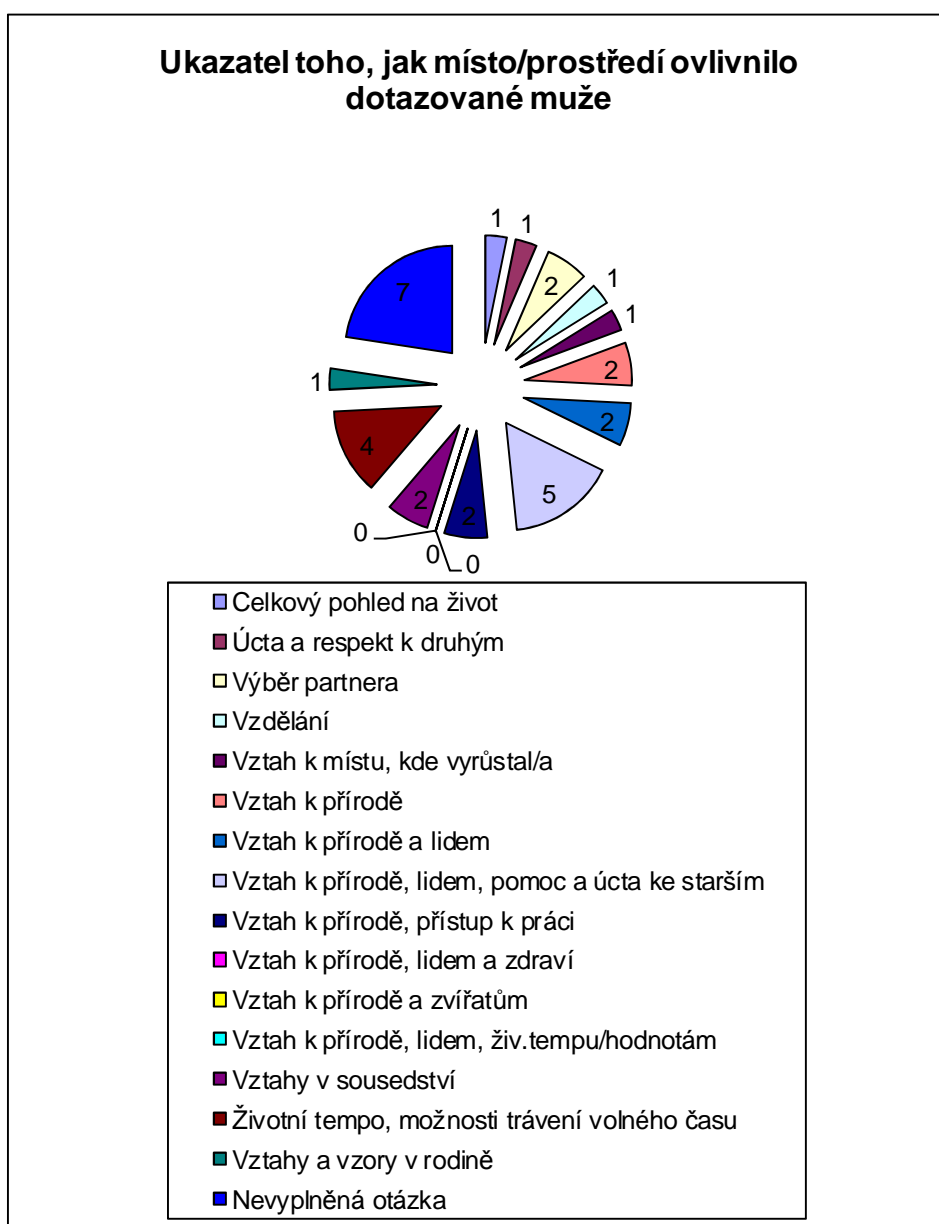
Tabulka č. 20: Ukazatel vlivů prostředí, kde respondenti vyrůstali, na utváření životních hodnot všech dotazovaných mužů i žen

JAK PROSTŘEDÍ/MÍSTO OVLIVNILO RESPONDENTY	Muži	Ženy	Celkem
Celkový pohled na život	1	10	11
Úcta a respekt k druhým	1	0	1
Výběr partnera	2	0	2
Vzdělání	1	1	2
Vztah k místu, kde vyrůstal/a	1	3	4
Vztah k přírodě	2	8	10
Vztah k přírodě a lidem	2	17	19
Vztah k přírodě, lidem, pomoc a úcta ke starším	5	21	26
Vztah k přírodě, přístup k práci	2	9	11
Vztah k přírodě, lidem a zdraví	0	1	1

Vztah k přírodě a zvířatům	0	7	7
Vztah k přírodě, lidem, živ.tempu/hodnotám	0	17	17
Vztahy v sousedství	2	12	14
Životní tempo, možnosti trávení volného času	4	31	35
Vztahy a vzory v rodině	1	14	15
Nevyplněná otázka	7	39	46
Žádná odpověď, protože je prostředí nijak neovlivnilo	18	72	90
Celkem	49	72	311

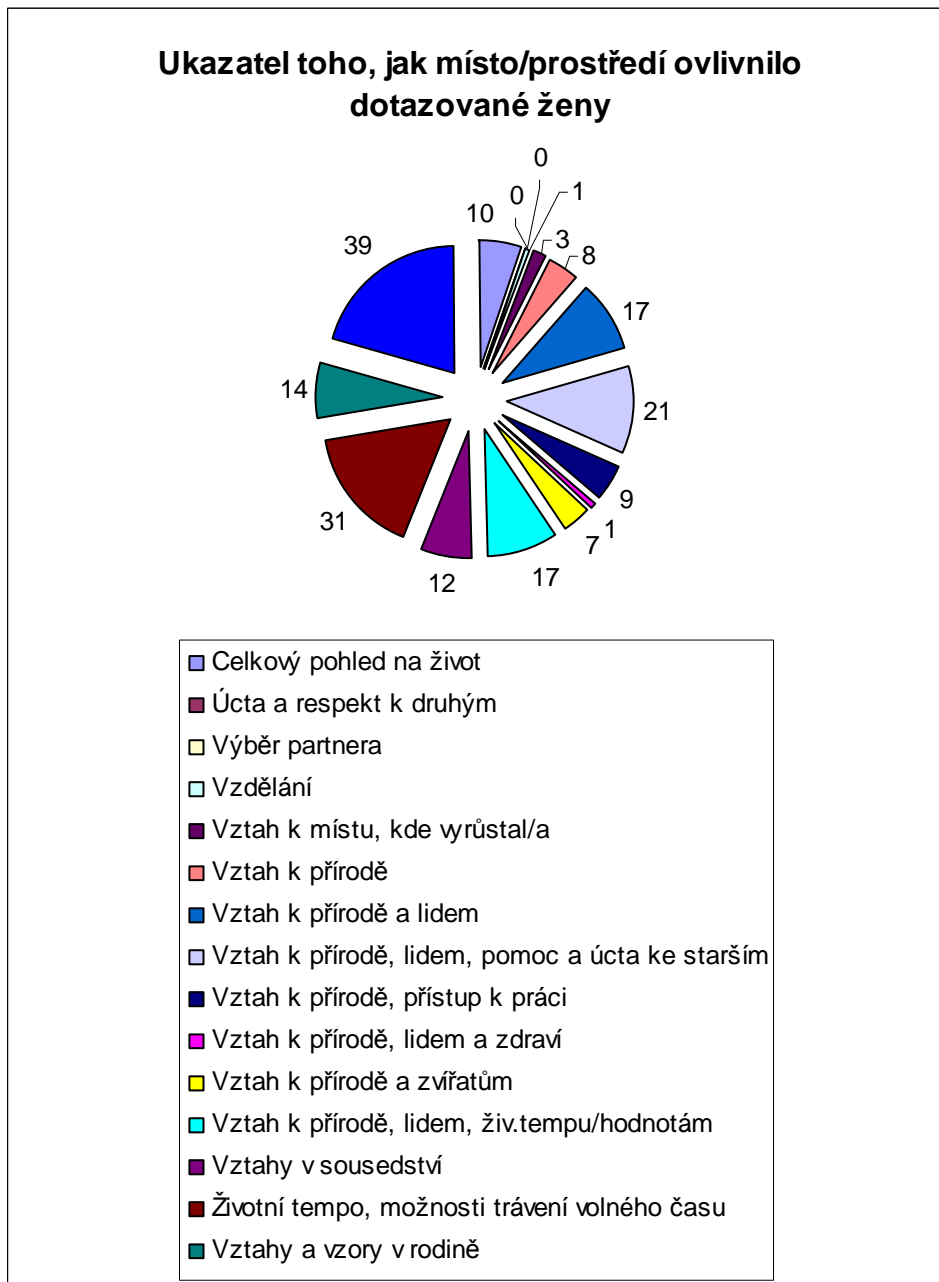
Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 25: Znárodnuje, jak místo/prostředí, kde respondenti vyrůstali, ovlivnilo dotazované muže

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Graf č. 26: Ukazuje, jak místo/prostředí, kde respondenti vyrůstali, ovlivnilo dotazované ženy

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 19: Byl/a jste někdy vážně nemocen/ná?

Tato otázka se dotazovala na případnou vážnou nemoc respondentů.

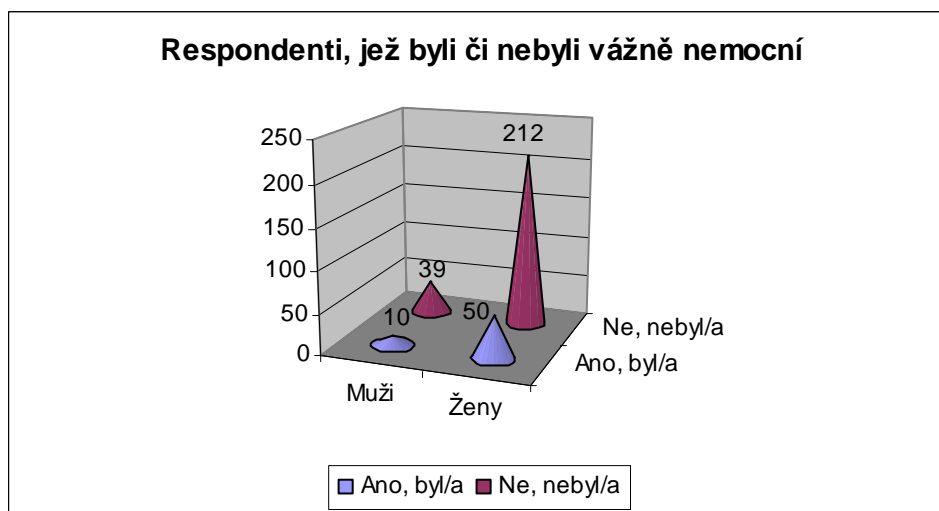
Jednalo se o otázku docela osobního charakteru, avšak přesto, že jsem tak nepředpokládala, tak na ni byly získány odpovědi všech dotazovaných respondentů. Z celkového počtu všech dotazovaných respondentů 10 mužů, tj. 21 % a 50 žen, tj. 16,08 % odpovědělo, že byli ve svém životě vážně nemocní. A 39 mužů, což je 12,54 % a 212 žen, což je 68,17 % ve svém životě nikdy vážně nemocní nebyli. Z odpovědi této otázky tedy vyplývá to, že převážná většina, jak mužů, tak i žen ve svém životě nikdy vážně nemocní nebyli.

Tabulka č. 21: Ukazatel respondentů, kteří byli či nebyli vážně nemocni

RESPONDENTI, JEŽ BYLI/NEBYLI VÁŽNĚ NEMOCNÍ	Muži	Ženy	Celkem
Ano, byl/a	10	50	60
Ne, nebyl/a	39	212	251
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Graf č. 27: Znáznorňuje počet respondentů, jež byli či nebyli vážně nemocní

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Otázka č. 20: Pokud jste byl/a někdy vážně nemocen/ná, ovlivnila tato zkušenost s vážnou nemocí Vaše vnímání životních hodnot?

Touto předposlední otázkou dotazníku jsem zjišťovala, zdali případná vážná nemoc respondentů, ovlivnila vnímání jejich hodnot života. Z vyhodnocených výsledků této otázky bylo zjištěno, že 7 mužů, tj. 2,25 % a 44 žen, tj. 14,15 % ovlivnila zkušenost vážné nemo-

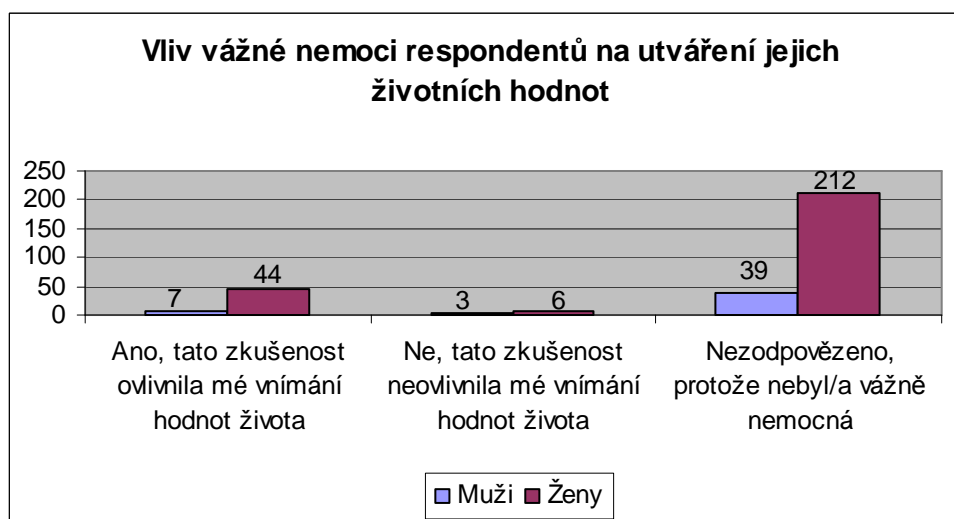
ci v utváření jejich životních hodnot. Naopak tato zkušenost vážné nemoci žádným způsobem neovlivnila 3 muže, což je 0,96 % a 6 žen, což je 1,93 %. U zbývajících 39 mužů, tj. 12,54 % a 212 žen, tj. 68,17 % otázka nebyla zodpovězena, protože ve svém životě vážně nemocni nebyli.

Tabulka č. 21: Ukazatel vlivu zkušenosti vážné nemoci na vnímání hodnot života

VLIV ZKUŠENOSTI VÁŽNÉ NEMOCI NA VNÍMÁNÍ HODNOT ŽIVOTA	Muži	Ženy	Celkem
Ano, tato zkušenost ovlivnila mé vnímání hodnot života	7	44	53
Ne, tato zkušenost neovlivnila mé vnímání hodnot života	3	6	12
Nezodpovězeno, protože nebyl/a vážně nemocná	39	212	246
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Graf č. 27: Ukazující vliv vážné nemoci respondentů na utváření jejich životních hodnot

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Otázka č. 21: V případě, že zkušenost s vážnou nemocí ovlivnila Vaše vnímání životních hodnot, napište, prosím, jak.

Tato poslední otázka tohoto dotazníkového šetření zjišťovala vlivy prodělané vážné nemoci na vnímání hodnot života respondentů. Průzkumem z předchozích otázek bylo zjištěno, že více postihla vážná nemoc ženy nežli muže, a tudíž také více ženy tato zkušenost nemocí ovlivnila ve vnímání hodnot. Konkrétně u 19 žen, tj. 6,11 % žen a 4 mužů, tj. 1,29 % vážná nemoc zapůsobila na vnímání životních hodnot tak, že si tyto ženy a muži více váží svého zdraví. Další 1 žena, tj. 0,32 % si stejným vlivem rovněž více váží zdraví, ale i každého dne života. Dalšího 1 muže, tj. 0,32 % a 10 žen, tj. 3,22 % si vlivem prodělané vážné nemoci váží nejen každého dne života, ale života jako takového. Dále 2 muži, což je

0,64 % a 11 žen, což je 3,54 % tím, že prožili vážnou nemoc, přehodnotili všechny své životní priority. Posledním vlivem vážné nemoci u dotazovaných respondentů bylo to, že si více váží mezilidských vztahů a rodiny, a to zodpověděly 4 ženy, což je 1,29 %, muž žádný. U zbývajících 3 mužů, tj. 0,97 %, u ženy žádná otázka nebyla zodpovězena. Stejně tak jako o 39 mužů, tj. 12,54 % a 217 žen, tj. 0,70 % otázku taktéž nezodpovědělo, ale z toho důvodu, že tito respondenti vážně nemocní nebyli, tudíž se jich vliv vážné nemoci netýkal. Závěrečným shrnutím této otázky bylo zjištěno, že nejvíce vážná nemoc v utváření životních hodnot ovlivnila, jak respondenty ženy i muže, tak, že si více váží svého zdraví.

Tabulka č. 22: Ukazatel vlivů vážné nemoci na vnímání životních hodnot dotazovaných respondentů

JAK VÁŽNÁ NEMOC OVLIVNILA VNÍMÁNÍ ŽIVOTNÍCH HODNOT	Muži	Ženy	Celkem
Váží si více zdraví	4	19	23
Váží si více zdraví a každého dne	0	1	1
Váží si více každého dne/života	1	10	11
Přehodnotil/a své životní priority	2	11	13
Více si váží mezilidských vztahů a rodiny	0	4	4
Nevyplněná otázka	3	0	3
Nezodpovězeno, protože vážně nemocen/na nebyl/a	39	217	256
CELKEM	49	262	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

2.6. Ověřování (verifikace) hypotéz

II. část vyhodnocování výsledků

Pro testování hypotéz jsem nejprve z otázek, jež náležely dané hypotéze, sestavila čtyřpolní tabulku. Po té jsem dle daného vzorce (Chráška, 2007, s. 83) vypočítala u každé hypotézy chí-kvadrát, přičemž jsem vypočtenou hodnotu srovnávala s kritickou hodnotou pro 1 stupeň volnosti ($f = 1$), jelikož čtyřpolní tabulka vždy ve všech případech měla jeden stupeň volnosti, a zvolenou hladinou významnosti 0,05. Vypočtenou hodnotu jsem porovnávala s kritickou hodnotou testového kritéria chí-kvadrát ve statistické tabulce (Chráška, 2007, s. 248) a dle výsledku přijmala či odmítla danou hypotézu. Při závěrečném hodnocení jsem se řídila daným pravidlem, kdy pro vypočtené hodnoty platilo:

$(\chi^2_{\text{vyp}}) < \chi^2_{\text{tab}}$ - nulová hypotéza H_0 se přijímá.

$(\chi^2_{\text{vyp}}) \geq \chi^2_{\text{tab}}$ - nulová hypotéza H_0 se zamítá.

2.6.1 Testování jednotlivých hypotéz

Hypotéza č. 1: Pedagogové mladší věkové kategorie upřednostňují materiální životní hodnoty více než pedagogové starší věkové kategorie.

Tabulka č. 23: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát

Věková skupina	Materiální hodnoty	Duchovní hodnoty	Σ
Mladší věk. skupina	7	159	166
Starší věk. skupina	6	139	145
CELKEM	13	298	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

Nulová a alternativní hypotéza

H₀: Pedagogové mladší věkové kategorie upřednostňují stejné životní hodnoty stejně jako pedagogové starší věkové kategorie.

H_A: Pedagogové mladší věkové kategorie upřednostňují jiné životní hodnoty nežli pedagogové starší věkové kategorie.

Výpočet testu významnosti

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(7 \cdot 139 - 159 \cdot 6)^2}{(7+159) \cdot (7+6) \cdot (159+139) \cdot (6+139)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(973-954)^2}{166 \cdot 13 \cdot 298 \cdot 834}$$

$$\chi^2 = 0,0012$$

Hladina významnosti: 0,05

Stupeň volnosti: 1

Při statistickém ověřování hypotézy, jsem zjistila, že vypočtená hodnota chí-kvadrát je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$, proto tedy nulovou hypotézu odmítnout.

Tímto testováním jsem tedy statisticky ověřila to, že pedagogové mladší věkové kategorie upřednostňují stejné životní hodnoty jako pedagogové starší věkové kategorie.

Hypotéza č. 2: Pedagogové, jež vyrůstali v úplné, uznávají duchovní hodnoty života více než hodnoty materiální.

Tabulka č. 24: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát

Rodina, v níž pedagogové vyrůstali	Materiální hodnoty	Duchovní hodnoty	Σ
Úplná rodina	12	274	286
Neúplná rodina	1	24	25
CELKEM	13	298	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012- únor 2013

Nulová a alternativní hypotéza

H₀: Pedagogové, jež vyrůstali v úplné rodině uznávají stejné životní hodnoty stejně tak jako pedagogové, jež vyrůstali v rodině neúplné.

H_A: Pedagogové, jež vyrůstali v úplné rodině uznávají jiné životní hodnoty nežli pedagogové, jež vyrůstali v neúplné rodině.

Výpočet testu významnosti

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(12 \cdot 24 - 274 \cdot 1)^2}{(12+274) \cdot (12+1) \cdot (274+24) \cdot (1+24)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(288-274)^2}{286 \cdot 13 \cdot 298 \cdot 25}$$

$$\chi^2 = 0,0022$$

Hladina významnosti: 0,05

Stupeň volnosti: 1

Při statistickém ověřování hypotézy, jsem zjistila, že vypočtená hodnota chí-kvadrát je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$, proto tedy přijímáme nulovou hypotézu.

Tímto testováním jsem si tedy statisticky ověřila to, že pedagogové, jež vyrůstali v úplné rodině, vyznávají stejné životní hodnoty jako pedagogové, jež vyrůstali v neúplné rodině.

Na základě výsledků provedeného testu významnosti nelze odmítnout nulovou hypotézu.

Hypotéza č. 3: Pedagogové věřící, tedy vyznávající některá z náboženství, uznávají duchovní hodnoty života více než hodnoty materiální.

Tabulka č. 25: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát

Rozdělení pedagogů na věřící a nevěřící	Materiální hodnoty	Duchovní hodnoty	Σ
Věřící pedagogové	3	142	145
Nevěřící pedagogové	10	156	166
CELKEM	13	298	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

H₀: Pedagogové věřící, tedy vyznávající některé z náboženství, upřednostňují stejné životní hodnoty, tak jako pedagogové, kteří nejsou věřící, tedy nevyznávají žádná z náboženství.

H_A: Pedagogové věřící, tedy vyznávají některé z náboženství, upřednostňují jiné životní hodnoty nežli pedagogové, kteří nejsou věřící, tedy nevyznávají žádná z náboženství.

Výpočet testu významnosti

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(3 \cdot 156 - 142 \cdot 10)^2}{(3+142) \cdot (3+10) \cdot (142+156) \cdot (10+156)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(468 - 1420)^2}{145 \cdot 13 \cdot 298 \cdot 166}$$

$$\chi^2 = 3,0223$$

Hladina významnosti: 0,05

Stupeň volnosti: 1

Při statistickém ověřování hypotézy, jsem zjistila, že vypočtená hodnota chí-kvadrát je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$, proto tedy přijímáme nulovou hypotézu.

Tímto testováním jsme si tedy statisticky ověřili, že pedagogové, jež vyznávají některé z náboženství, tedy pedagogové věřící upřednostňují stejné životní hodnoty, tak jako pedagogové, jež nevyznávají žádná z náboženství, tedy nejsou věřící.

Statistickým výpočtem pomocí testu významnosti tedy nemůžeme nulovou hypotézu odmítnout.

Hypotéza č. 4: Pedagogové, jež své dětství prožili převážně ve městě, tíhnou více k materiálním hodnotám než k hodnotám duchovním.

Tabulka č. 26: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát

Místo, kde pedagogové převážně prožili své dětství	Materiální hodnoty	Duchovní hodnoty	Σ
Ve městě	8	170	178
Na venkově	5	128	133
CELKEM	13	298	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

H₀: Pedagogové, jež své dětství prožili převážně ve městě, uznávají stejné hodnoty života jako pedagogové, jež své dětství prožili převážně na venkově.

H_A: Pedagogové, jež své dětství prožili převážně ve městě, uznávají jiné hodnoty života nežli pedagogové, jež své dětství prožili převážně na venkově.

Výpočet testu významnosti

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(3 \cdot 156 - 142 \cdot 10)^2}{(3+142) \cdot (3+10) \cdot (142+156) \cdot (10+156)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(468 - 1420)^2}{145 \cdot 13 \cdot 298 \cdot 166}$$

$$\chi^2 = 3,0223$$

Hladina významnosti: 0,05

Stupeň volnosti: 1

Při statistickém ověřování hypotézy, jsem zjistila, že vypočtená hodnota chí-kvadrát je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$, proto tedy přijmeme hypotézu nulovou.

Na základě testu významnosti jsem si statisticky ověřila, že pedagogové, jež své dětství prožili převážně ve městě, vyznávají stejné hodnoty života, tak jako pedagogové, jež své dětství prožili na venkově.

Statistickým výpočtem pomocí testu významnosti tedy přijímáme hypotézu nulovou.

Hypotéza č. 5: Pedagogové, jež v životě postihla vážná nemoc, si více váží zdraví jako hodnoty života než pedagogové, jež vážná nemoc nepostihla.

Tabulka č. 27: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát

Rozdělení pedagogů, jež byli či nebyli vážně nemocní	Nemoc je ovlivnila tak, že si více váží zdraví	Nemoc je ovlivnila tak, že si váží jiných hodnot života	Σ
Pedagogové, jež byli vážně nemocní	22	38	60
Pedagogové, jež nebyli vážně nemocní	0	251	251
CELKEM	22	289	311

Zdroj: Vlastní výzkum prosinec 2012 - únor 2013

H₀: Pedagogové, jež v životě byli vážně nemocní, si váží zdraví jako hodnoty života stejně jako pedagogové, jež vážně nemocní nebyli.

H_A: Pedagogové, jež v životě byli vážně nemocní, si váží více zdraví jako hodnoty života nežli pedagogové, jež vážně nemocní nebyli.

Výpočet testu významnosti

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{(22 \cdot 251 - 38 \cdot 0)^2}{(22+38) \cdot (22+0) \cdot (38+251) \cdot (0+251)}$$

$$\chi^2 = 311 \cdot \frac{5522^2}{60 \cdot 22 \cdot 289 \cdot 251}$$

$$\chi^2 = 99,0393$$

Hladina významnosti: 0,05

Stupeň volnosti: 1

Při statistickém ověřování hypotézy, jsem zjistila, že vypočtená hodnota chí-kvadrát je větší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$, proto tedy přijímáme alternativní hypotézu.

Pomocí tohoto statistického testu významnosti jsem si ověřila, že pedagogové, jež v životě byli vážně nemocní si více váží svého zdraví jako hodnoty života nežli pedagogové, jež v životě vážně nemocní nebyli.

Na základě statistického výpočtu dle testu významnosti tedy můžeme přijmout alternativní hypotézu.

2.7 Shrnutí závěrů

Cílem výzkumné, tedy praktické části této práce, bylo prostřednictvím metody dotazníkového šetření, provedeného na pedagogických pracovnících z různých typů škol, provést výzkum týkající se životních hodnot pedagogických pracovníků současné doby. Tento kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření byl uskutečňován na velkém vzorku, neboť právě účelem bylo provést rozsáhlý výzkum s velkým výzkumným vzorkem a s velkým objemem dat, které byly po té také statisticky vyhodnocovány. Také proto jsem si jako výzkumný vzorek vybrala pedagogické pracovníky různých typů škol (viz. kapitola 6.4.3), na kterých jsem aplikovala daný výzkum. Tento výzkumný vzorek obsahoval celkem 311 dotazovaných respondentů, které jsem rozdělila na 2 věkové kategorie: na mladší věkovou kategorii, jež zahrnovala respondenty ve věku 20 - 44 let a starší věkovou kategorii, do nich patřili respondenti ve věku 45 – 65 let. Základním rozdělením výzkumného vzorku bylo rozdělení dle pohlaví na muže a ženy. Na základě těchto dvou kategorizací výzkumného vzorku, tedy dotazovaných respondentů, jsem také hodnotila jednotlivé otáz-

ky celého dotazníkového šetření. Vyhodnocování celého výzkumu jsem rozdělila do dvou částí.

V první části vyhodnocování jsem každou otázku dotazníkové šetření vyhodnocovala zvlášť v kategoriích mužů a kategoriích žen. Po vyhodnocení jednotlivých otázek jsem stanovila věcné hypotézy, které byly po té převedeny do hypotéz statistických a ty po té byly v druhé části vyhodnocování statisticky testovány neboli ověřovány.

Provedeným výzkumem I. části vyhodnocování bylo tedy zjištěno, že mezi prioritní hodnoty života, jež preferují pedagogičtí pracovníci současné doby, patří v žebříčku hodnot na 1. místo – zdraví a na 2. místo rodina, a to jak u mužů, tak i žen obou věkových kategorií. Na dalším třetím místě v prioritách hodnot života se u mužů (obou věkových kategorií) umístila hodnota „přátelé“ a u žen (taktéž obou věkových kategorií) na stejném místě „láska“. Na 4. místě v pořadí z celkových 8 míst hodnocení životních hodnot se umístila u obou věkových kategorií mužů i žen, u mužů „láska“ a u žen hodnota „přátelé“. 5. místo obsadila, stejně tak u mužů i žen, rovněž obou věkových kategorií „práce a kariéra“. Následující 6. místo v žebříčku hodnot pedagogických pracovníků žen i mužů dvou uvedených věkových kategoriích zaujala hodnota „zábava a volný čas“. Předposlední místo v pomyslném žebříčku hodnot obsadily taktéž obě věkové kategorie žen i mužů s hodnotou „peníze“ a v zastoupení obou kategorizací věku dotazovaných mužů i žen obsadilo poslední 8. místo životní hodnota s názvem „materiální hodnoty“.

Tyto zkoumané hodnoty života jsem v průběhu výzkumu (viz. kapitola 6.5) rozdělila na hodnoty materiálního charakteru a hodnoty duchovního charakteru. Vyhodnocením jednotlivých hodnot u obou věkových kategorií, jsem došla k závěru, že obě věkové kategorie dotazovaných respondentů, tedy pedagogických pracovníků v současné době více uznávají hodnoty duchovní nežli hodnoty materiálního charakteru.

To, že dotazovaní respondenti skutečně více vyznávají duchovní hodnoty nad hodnotami materiálními, bylo také statisticky ověřeno v II. části výzkumu testováním daných hypotéz. V této druhé části vyhodnocování výzkumu byly také zkoumány vlivy věku, ale i rodiny, kde dotazovaní respondenti vyrůstali, také vliv místa neboli prostředí, kde vyrůstali, ale rovněž byl zkoumán i vliv náboženského vyznání (víry) a vliv případné vážné nemoci na hodnoty života pedagogických pracovníků.

Zkoumáním a následným statistickým ověřením daných hypotéz, jejímiž součástmi byly všechny uvedené vlivy, se zjistilo, že pedagogové obou věkových kategorií, tedy mladší věkové kategorie i starší věkové kategorie, vyznávají stejné životní hodnoty. Obě zmíněné věkové skupiny pedagogických pracovníků tedy upřednostňují více duchovní hodnoty života nad hodnotami materiálními. Zde v první stanovené hypotéze byl tedy posuzován věk a jeho vliv na hodnoty života.

Dalším zkoumáním a následným ověřováním v druhé hypotéze byl vliv rodiny, kde dotazovaní respondenti vyrůstali. Z výsledků statistického ověřování vyplynulo, že pedagogové, jež vyrůstali v úplné rodině vyznávají stejné životní hodnoty jako pedagogové, jež vyrůstali v rodině neúplné. Pedagogičtí pracovníci, jež vyrůstali v obou typech rodiny, vyznávají tedy duchovní hodnoty života.

Ve třetí hypotéze byl zjišťován vliv náboženského vyznání na životní hodnoty pedagogů. Bylo zjištěno a po té i statisticky ověřeno, že pedagogové, jež jsou věřící, tedy vyznávají některé z náboženství uznávají stejné životní hodnoty jako pedagogové, jež nevyznávají žádné z uvedených náboženství, tedy nejsou věřícími. Stejnými životními hodnotami obou těchto skupin pedagogů věřících i nevěřících byly duchovní životní hodnoty.

V předposlední hypotéze výzkumu, tedy čtvrté, bylo zkoumáno, zda pedagogové, jež své dětství prožili ve městě, vyznávají jiné hodnoty života nežli pedagogové vyrůstající na venkově. Z provedeného výzkumu bylo zjištěno a následně také statistickým testováním ověřeno, že pedagogové, vyrůstající ve městě upřednostňují stejné životní hodnoty jako pedagogové, jež své dětství prožili převážně na venkově. Hlavními hodnotami života obou skupin pedagogů, dle toho, kde prožili dětství, jsou hodnoty duchovního charakteru.

V poslední zkoumané a ověřované hypotéze byla předmětem výzkumu vliv zkušenosti vážné nemoci. Vyhodnocováním a následným statistickým ověřováním bylo zjištěno, že pedagogové, jež mají vlastní zkušenost prodělané vážné nemoci, si více váží zdraví nežli pedagogové, jež ve svém životě vážná nemoc nepostihla. Tato hypotéza byla statisticky ověřena, i přesto bylo předpokládáno a více méně i samozřejmé, že tento vliv případné nemoci skutečně nejen u dotazovaných respondentů, tedy pedagogických pracovníků, ale jiných lidí populace, člověka vede k tomu, aby si důsledkem vážné nemoci více vážil zdraví, čemuž tak ve skutečnosti opravdu tak je a bývá.

Závěrečným shrnutím všech zkoumaných a vyhodnocených výsledků jednotlivých částí se dostáváme k tomu, že pedagogičtí pracovníci současné doby tedy více tíhnou a upřednostňují duchovní hodnoty života jako je zdraví, láska, rodina, přátelé, zábava a volný čas a práci s kariérou nežli materiální hodnoty života, jež představují peníze a jiné hodnoty materiálního charakteru.

ZÁVĚR

Co závěrem říci k této diplomové práci?

Účelem této diplomové práce bylo zjistit hodnoty života pedagogických pracovníků současné doby. Dle mého očekávání, skutečný výsledek životních hodnot pedagogů současné doby, byl jiný, než jsem předpokládala, tudíž byl pro mě překvapující. Účel práce, kterým bylo zjištění životních hodnot, byl však splněn.

Stěžejním cílem praktické části této práce bylo zjistit, jednotlivé prioritní hodnoty života současných pedagogických pracovníků, což bylo výzkumem splněno, ale taktéž i jejich celkový pohled na duchovní a materiální hodnoty života. Cílem bylo rovněž také zjistit, které z uvedených hodnot ve svém životě nejvíce upřednostňují.

Cílem práce nebylo provést kvantitativní výzkum s malým počtem zkoumaného vzorku, který bych po té zhodnotila pomocí vztahově-popisného problému. Cílem bylo naopak provést kvantitativně zaměřený výzkum s velkým výzkumným vzorkem, jež by bylo možné statisticky ověřit. Tento cíl byl také tak uskutečněn a samotný výzkum pomocí metodologických výpočtů statisticky ověřen.

Důležitým bodem této práce vidím také to, že účelem výzkumu nebylo zaměřit se na výzkumný vzorek, který by byl stanoven náhodným výběrem, ale vzorek výzkumu, který byl vybrán v určité skupině lidí (tedy skupinový). Výhodou skupinového vzorku v této práci je to, že výsledek celého výzkumu tak není zkreslený daty náhodného vzorku a velkými rozdílnými věkovými odlišnostmi, ale je v těchto bodech výzkumu alespoň trochu ucelen.

Myslím si, že tato diplomová práce splnila předem stanovené a formulované cíle a závěrečné shrnutí výsledků praktické části bude mít alespoň určitý částečný význam v praktickém reálném životě alespoň každého čtenáře této práce.

Tato má diplomová práce je výsledným vyústěním, rekapitulací a taktéž již už určitým zakončením mého dosavadního studia, mých studijních zkušeností, schopností a dovedností. Proto má také v části mého života, tedy ve studijním životě, velký význam. Rovněž také doufám v to, že bude mít i určitý platný význam a také uplatnění prostřednictvím výzkumu toho fenoménu dnešní doby, pro všechny pedagogické pracovníky, ale i pro Vás čtenáře této práce. Uplatnění praktikované minimálně v tom, že přečtením této práce Vaše následující kroky života povedou aspoň k zamyšlení. K zamyšlení alespoň nad tím, zda hodnoty

života, které doposud vyznáváte, jsou dle Vás opravdu těmi skutečnými a správnými hodnotami či zda by nestálo za to, zhodnotit žebříček svých dosavadních životních hodnot a třeba v něm něco, alespoň částečně změnit? Neboť na každém z nás je, jak život žijeme, prožijeme, co vlastně od života chceme, což i částečně souvisí s tím, co v životě uznáváme a upřednostňujeme, tedy jaké skutečné životní hodnoty vlastně známe a opravdu ve svém životě máme.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [2] GAVORA, Peter., 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
- [3] HORÁK, Josef, 1997. *Škola a hodnotová orientace dětí a mládeže*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 80-7083-257-6.
- [4] KUČEROVÁ, Stanislava, 1996. *Člověk. Hodnoty. Výchova: kapitoly z filozofie výchovy*. Prešov: Manacon. ISBN 80-8566-8343.
- [5] CAKIRPALOGLU, Panajotis, 2004. *Psychologie hodnot*. Votobia. ISBN 80-7220-195-6.
- [6] KUČEROVÁ, Stanislava, 1994. *Úvod do pedagogické antropologie a axiologie*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-0141-0.
- [7] FÜRST, Maria, 1997. *Psychologie*. Olomouc: Votobia. ISBN 80-7198-199-0.
- [8] DVOŘÁKOVÁ, Jana, 2008. *Morální usuzování. Vliv hodnot, osobnosti a morální identity*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4751-8.
- [9] PRUDKÝ, Libor, 2004. *Hodnoty a normy v české společnosti – stav a vývoj v posledních letech*. Praha: AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM. ISBN 80-7204-358-7.
- [10] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 1994. *Mít pro co žít*. Praha: Návrat domů. ISBN 80-85495-33-3.
- [11] KUČEROVÁ, S., 1996. *Člověk. Hodnoty. Výchova: kapitoly z filozofie výchovy*. Prešov: Manacon. ISBN 80-8566-8343.
- [12] PRUDKÝ, Libor a kol., 2009. *Inventura hodnot. Výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*. Praha: Nakladatelství Academia. ISBN 978-80-

200-1751-2.

[13] LEPPIN, Zdeněk, 1968. *Filozofie hodnot a naše doba*. Praha: Nakladatelství Svoboda.

[14] MARX, Karel a Bedřich ENGELS, 1965. *Spisy 16*. Praha: Nakladatelství politické literatury.

[15] PAŘÍZEK, Vlastimil, 1996. *Základy obecné pedagogiky*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.

[16] PAŘÍZEK, Vlastimil, 1996. *Obsah vyučování*. Praha: Univerzita Karlova

[17] VÁROSS, Marian, 1970. *Úvod do axiologie*. Bratislava: nakladatelství EPOCHA.

[18] EYRE, Linda a Richard EYRE, 2000. *Jak naučit děti hodnotám*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-360-9.

[19] PRÁZNÝ, Aleš, 2007. *Výchova jako přehodnocování hodnot*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7194-990-9.

[20] RABUŠIC, Ladislav a Jana HAMANOVÁ, 2009. *Hodnoty a postoje v ČR 1991-2008 (pramenná publikace European Values Study)*. Brno: Masarykova Univerzita. ISBN 978-80-2104-952-9.

[21] ŠMÍDOVÁ, Michaela a Martin VÁVRA, 2010. *Hodnotová a sociální reprodukce v rodině první výsledky z výzkumu dvou generací*. Praha: Studio atd. ISBN 978-80-904138-2-5.

[22] FRIC, Pavol a kol., 2003. *Češi na cestě za svojí budoucností*. Praha: G plus G. ISBN 80-86103-71-4.

[23] GILLERNOVÁ, Ilona et al., 2011. *Psychologické aspekty změn v české společnosti. Člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2798-1.

[24] KOLAKOWSKI, Leszek, 2004. *Malé úvahy o velkých věcech*. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd ČR. ISBN 80-200-0966-3.

[25] ROKEACH, Milton, 1968. *Beliefs, Attitudes, and Values: A Theory of Organization and Change*. San Francisco: Jossey-Bass Inc Pub. ISBN 978-

0875-890-135.

[26] ROKEACH, Milton, 1973. *The nature of human values*. New York:

Free press. ISBN 978-0743-214-568.

[27] SCHEIBE, K. E., 1970. *Beliefs and Values*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

[28] SCHWARZ, S. H. & SAGIV, L., 1995. *Identifying culture-specifics in the content and structure of values*. Journal of Cross-Cultural Psychology.

ISBN 0-0-7-166418-9.

[29] SCHWARZ, S. H., 1992. *Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries*. Orlando: Academia Press. ISBN 0-7432-1456-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

[30] <http://www.amazon.com/books-used-books->

PERIODIKA:

[31] „Sociální status a hodnotová orientace pro mladé generace“, *Československá psychologie*. Praha, Roč. 44, č. 3., str. 202-215. ISSN: 0009-062X

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Celkový počet respondentů a jejich rozdělení dle věku, s. 38

Tabulka č. 2: Ukazatel typu škol a jednotlivý počet respondentů ve školách, na kterých byl prováděn samotný výzkum, s. 39-40

Tabulka č. 3: Počet mužů a žen dle pohlaví, s. 42

Tabulka č. 4: Věkové rozdělení respondentů, s. 42-43

Tabulka č. 5: Ukazatel nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů, s. 44

Tabulka č. 6: Ukazatel typu školy, kde respondenti pracují, s. 46

Tabulka č. 7: Ukazatel profese respondentů, s. 47

Tabulka č. 8: Ukazatel rodinného stavu respondentů, s. 48

Tabulka č. 9: Ukazatel respondentů, zda žijí v partnerském vztahu či nikoliv, s. 49

Tabulka č. 10: Ukazatel, jak respondenti žijí/bydlí, s. 51

Tabulka č. 11: Ukazatel, kolik respondentů má děti a kolik dětí nemá, s. 52

Tabulka č. 12: Ukazatel počtu dětí u respondentů, s. 54

Tabulka č. 13: Ukazatel rodiny, kde respondenti vyrůstali, s. 55

Tabulka č. 14: Ukazatel náboženství, které respondenti vyznávají, s. 56

Tabulka č. 15: Ukazatel hodnot života, na jejichž utváření se podílí víra dotazovaných respondentů, s. 57

Tabulka č. 16: Ukazatel hodnot života dotazovaných respondentů, s. 60

Tabulka č. 17: Ukazatel dalších hodnot života, jež dotazovaní muži a ženy vyznávají, s. 63

Tabulka č. 18: Ukazatel místa, kde dotazovaní respondenti vyrůstali, s. 65

Tabulka č. 19: Ukazatel počtu respondentů, jež ovlivnilo místo, kde vyrůstali, v utváření hodnot života či nikoliv, s. 65

Tabulka č. 20: Ukazatel vlivů prostředí, kde respondenti vyrůstali, na utváření životních hodnot všech dotazovaných mužů i žen, s. 66-67

Tabulka č. 21: Ukazatel respondentů, kteří byli či nebyli vážně nemocni, s. 70

Tabulka č. 22: Ukazatel vlivu zkušenosti vážné nemoci na vnímání hodnot života, s. 71

Tabulka č. 23: Ukazatel vlivů vážné nemoci na vnímání životních hodnot dotazovaných respondentů, s. 72

Tabulka č. 24: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát, s. 73

Tabulka č. 25: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát, s. 74

Tabulka č. 26: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát, s. 76

Tabulka č. 27: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát, s. 77

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č. 1: Pohlaví respondentů v procentuálním vyjádření, s. 42*
- Graf č. 2: Ukazatel nejvyššího dosaženého vzdělání u respondentů mužů, s. 45*
- Graf č. 3: Ukazatel nejvyššího dosaženého vzdělání u respondentů žen, s. 45*
- Graf č. 4: Ukazující typ školy, kde dotazovaní respondenti pracují, s. 46*
- Graf č. 5: Znázorňující profese, jež dotazovaní respondenti zastávají, s. 47*
- Graf č. 6: Znázorňuje rodinný stav respondentů u mužů, s. 48*
- Graf č. 7: Znázorňuje rodinný stav respondentů u žen, s. 49*
- Graf č. 8: Ukazuje počet mužů, jež žije v partnerském vztahu či mimo vztah, s. 50*
- Graf č. 9: Ukazuje počet žen žijících v partnerském vztahu či mimo něj, s. 50*
- Graf č. 10: Znázorňuje, jak bydlí /žijí respondenti za řad mužů, s. 51*
- Graf č. 11: Znázorňuje, jak bydlí/žijí respondenti z řad žen, s. 52*
- Graf č. 12: Znázorňuje počty respondentů, jež mají a nemají děti, s. 54*
- Graf č. 13: Ukazuje počty dětí, jež mají dotazovaní muži, s. 54*
- Graf č. 14: Ukazuje počty dětí, jež mají dotazované ženy, s. 54*
- Graf č. 15: Zobrazuje rodinu, kde dotazovaní muži vyrůstali, s. 55*
- Graf č. 16: Zobrazuje rodinu, v níž dotazované ženy vyrůstaly, s. 55*
- Graf č. 17: Znázorňuje, které náboženství dotazovaní muži a ženy vyznávají, s. 56*
- Graf č. 18: Znázorňuje hodnoty života, na jejichž vliv má víra dotazovaných respondentů mužů, s. 58*
- Graf č. 19: Znázorňuje hodnoty života, na jejichž vliv má víra dotazovaných respondentů žen, s. 66*
- Graf č. 20: Ukazující hodnoty života, jež uznávají dotazovaní respondenti, s. 60*
- Graf č. 21: Ukazující další hodnoty života, jež dotazovaní muži uznávají, s. 62*
- Graf č. 22: Ukazující další hodnoty života, jež dotazované ženy uznávají, s. 63*
- Graf č. 23: Vyznačuje místo, kde dotazovaní respondenti vyrůstali, s. 65*

Graf č. 24: Ukazující vliv místa, kde respondenti vyrůstali, na utváření jejich životních hodnot, s. 65

Graf č. 25: Znázorňuje, jak místo/prostředí, kde respondenti vyrůstali, ovlivnilo dotazované muže, s. 67

Graf č. 26: Ukazuje, jak místo/prostředí, kde respondenti vyrůstali, ovlivnilo dotazované ženy, s. 68

Graf č. 27: Znázorňuje počet respondentů, jež byli či nebyli vážně nemocní, s. 70

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY

Vážená (ý)/paní učitelko/pane učiteli/pedagogický pracovníku,

jmenuji se Bc. Pavla Juříková a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského studia, kombinované formy, Univerzity Tomáše Bati, fakulty humanitních studií, oboru Sociální pedagogika.

Touto formou Vás zdvořile prosím o vyplnění dotazníku na téma „Hodnoty života pedagogických pracovníků v současné době“, který bude závěrečným vyústěním mého dosavadního studia, tedy součástí mé závěrečné diplomové práce. Tento dotazník je zcela **ANONYMNÍ** a bude použit pouze pro zpracování mé diplomové práce.

Obsahuje otázky, jak **uzavřené (výběr z několika možností)**, tak ale i **otázky otevřené (na které je potřeba odpovědět rozepsáním)**, proto Vás, prosím, o jejich pečlivé přečtení a vyplnění.

Předem Vám mockrát děkuji za spolupráci a za Váš čas

1. Jste muž či žena?

A) Muž

B) Žena

2. Kolik je Vám let? Prosím, napište:

.....

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? Vyberte, prosím, z možností (u možnosti „E“ zaškrtněte uvedený stupeň vzdělání):

A) Základní škola

B) Střední odborné učiliště

C) Střední odborná škola *nebo* Gymnázium

D) Vyšší odborná škola – *Dis.*

E) Vysoká škola - na úrovni stupně vzdělání: I. - Bc.

II. *Mgr. / Ing.*

III. *PhDr. / PhD. / MUDr. / MVDr. / PaedDr., etc.*

IV. *Prof./doc./CSc., etc.*

4. Na jakém typu školy pracujete? Prosím, vyberte z uvedených možností:

A) Mateřská škola

E) Gymnázium

B) 1. stupeň základní školy

F) Vysoká škola

C) 2. stupeň základní školy

D) Střední škola

5. Jaké je Vaše zaměstnání?/Pracujete jako.....? Prosím napište:

.....

6. Jaký je Váš rodinný stav? Vyberte, prosím, z uvedených možností:

A) Svobodný/á

B) Ženatý/Vdaná

C) Rozvedený/á

D) Vdovec/Vdova

7. Žijete v partnerském vztahu?

A) Ano, žiji v partnerském vztahu

B) Ne, nežiji v partnerském vztahu

8. Jak žijete/bydlíte ?

A) Sám/sama

B) S přítelem/přítelkyní (tzn. tedy pouze s partnerem)

C) S manželem/manželkou (tzn. tedy pouze s partnerem)

D) S rodinou – dětmi a manželkou/manželem

E) S kamarádem/kamarádkou

F) Se svými rodiči (matkou/otcem)

9. Máte děti?

A) Ano (mám)

B) Ne (nemám)

10. Kolik dětí máte? Prosím, napište počet:

.....

11. V jaké rodině jste vyrůstal/a?

A) Úplné (otec i matka)

B) Neúplné (pouze jeden z rodičů)

C) Pěstounské péči

D) Adoptivní péči

E) Dětském domově

F) Jiné rodině (např. výchova prarodiči či jinými příbuznými)

12. Které náboženství vyznáváte? Vyberte, prosím, z následujících možností:

A) Ateista (nevěřící – bez náboženského vyznání)

B) Evangelik

C) Katolik

D) Jiná víra, než-li je uvedena

13. Jste-li věřící (tedy náboženského vyznání viz. předchozí otázka č. 12), myslíte si, že je Vaše víra pro Vás důležitá v životě na utváření a realizaci hodnot Vašeho života?

Pokud je Vaše víra důležitá a ovlivňuje nějakým způsobem Vaše životní hodnoty, napište, prosím, jak:

A) Ne, víra není pro mě důležitá a nemá vliv na utváření hodnot a postojů mého života

B) Ano, víra je pro mě důležitá a má vliv na utváření hodnot a postojů mého života a to:.....

14. Seřadte, prosím, **od nejdůležitějšího po nejméně důležité**, jak Vy posuzujete hodnoty Vašeho života.

Nejdůležitější hodnotu označte číslem „1“ a hodnotu **nejméně** důležitou číslem „8“.

- Práce a kariéra
- Zábava a volný čas
- Rodina
- Přátelé
- Láska
- Peníze
- Materiální hodnoty
- Zdraví

15. Jaké jiné životní hodnoty (kromě těch v předchozí otázce č. 14) jsou pro Vás důležité?
Prosím, napište:

.....
.....

16. Kde jste vyrůstal/a? Vyberte, prosím, z možností:

- Své dětství jsem prožil/a převážně:
 - A) Ve městě
 - B) Na venkově

17. Myslíte si, že místo/prostředí, kde jste vyrůstal/a Vás ovlivnilo v utváření Vašich životních hodnot?

- A) Ano, ovlivnilo
- B) Ne, neovlivnilo

18. V případě, že Vás místo/ prostředí, kde jste vyrůstal/a ovlivnilo, prosím, napište, jak – čím Vás ovlivnilo?.....

19. Byl/a jste někdy vážně nemocen/ná?

A) Ano, byl/a

B) Ne, nebyl/a

20. Pokud jste byl/a někdy vážně nemocen/ná, ovlivnila tato zkušenost s vážnou nemocí Vaše vnímání životních hodnot?

A) Ano, tato zkušenost ovlivnila mé vnímání hodnot života

B) Ne, tato zkušenost neovlivnila mé vnímání hodnot života

21. V případě, že zkušenost s vážnou nemocí ovlivnila Vaše vnímání životních hodnot, napište, prosím, jak: